

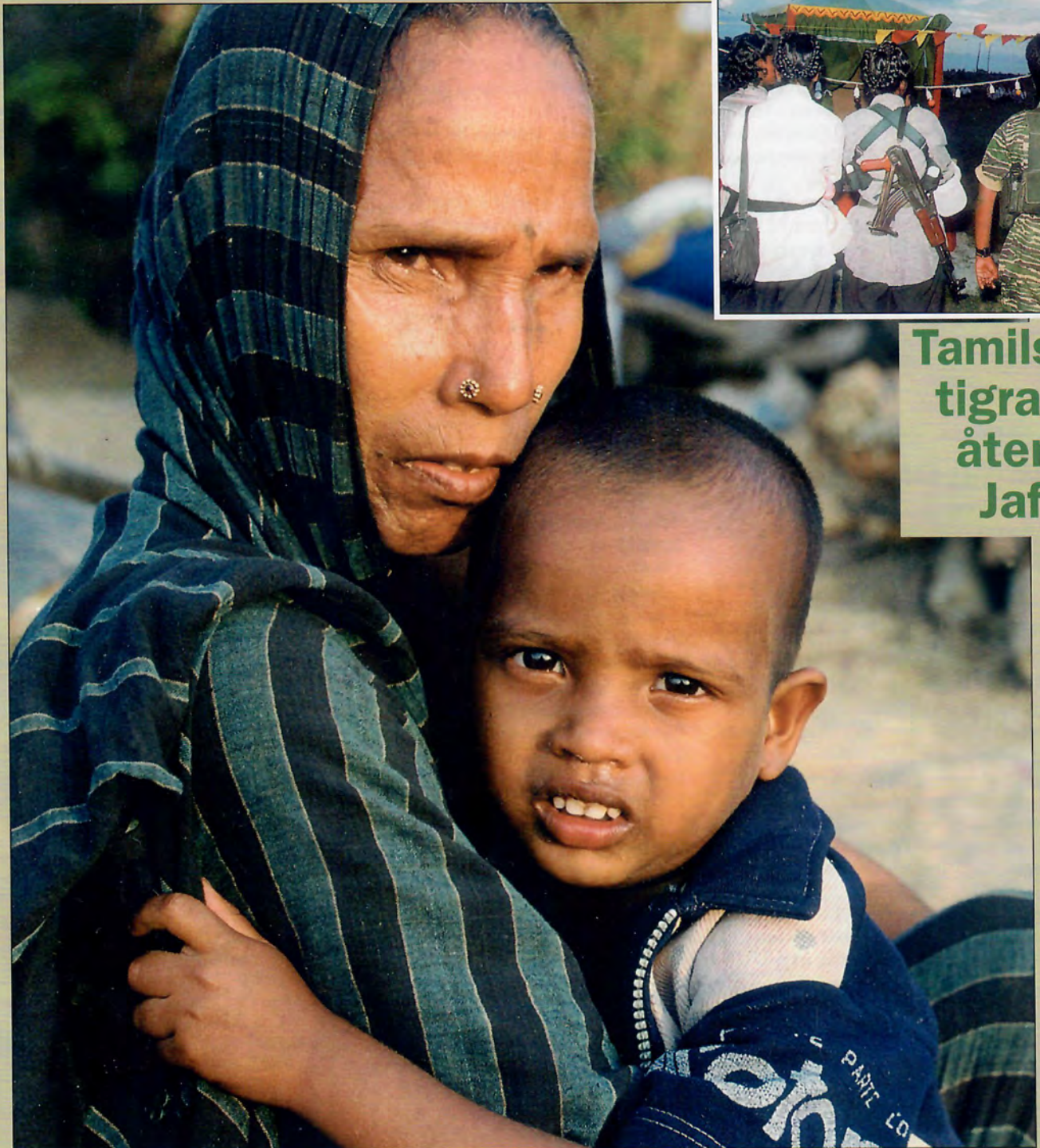
Nr 2 • 2000 • årgång 24 • 50 kr

www.sydasien.m.se

sydasien

Tidskrift om

Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

**Tamilska
tigrarna
återtar
Jaffna**

Orissa efter supercyklonen

Inte ens fel när två träter

På självaste nationaldagen läser jag korrektur på **Björn Hettnes** intressanta artikel i detta nummer av SYDASIEN, om hur hindunationalisterna vill skriva om Indiens historia så att den bättre passar deras syften. Flaggviftandet på nationaldagen som alltid fyllt mig med ett visst obehag är tack och lov på ljusårs avstånd från de nationalistiska stämningar som börjat råda i Indien. **Mahatma Gandhi** som nationalsymbol håller på att tas över av den militanta hinduismen trots att det var extrema hinduer som låg bakom mordet 1948. Historiker som påpekar detta riskerar att stämplas som landsförrädare. Sekularisering börjar bytas ut mot "sakralisering" och i den akademiska världen strider historiker mot varandra.

Medan Vadstena scoutkår marscherar förbi mitt kontor läser jag om en annan konflikt, den på Sri Lanka. Den vardagsfilosofiska frasen "det är aldrig ens fel när två träter" blir min slutsats efter **Johan Mikaelssons** rapport från temadagen "Hinder för fred i Sri Lanka" som hölls i Stockholm i början av maj. Arrangören, den svenska Broderskapsrörelsen, hade hoppats på dialog mellan förespråkare för regeringen och forskare inom olika discipliner och med olika intressen i konflikten. Men det var många taggar utåt – från båda sidor.

Kanske är en fredlig upplösning ändå på väg, spekulerar **Thomas Bibin** i sin artikel om den norska medlingsinsatsen mellan regeringen och de tamilska tigrarna på den krigströtta ö-nationen.

När all korrekturläsning av det nummer som du nu läser är avklarad hörs ett kånokskott från borggården inne på Vadstena slott. Nationaldagsfirandet börjar gå mot sitt slut och lite nyfiken cyklar jag till slottet för att se på festligheterna. Vore jag nationalist skulle jag bli besviken - vad segt, vad mossigt, vad...orytmiskt! Nästa år borde **dj Ritu** bjudas in. Läs **Zac O'Yeahs** artikel om hennes extremt svängande klubbkoncept Sister India. Lite bhanga skulle inte skada på nationaldagen!. I all synnerhet under perioder.

Katarina Sandström Blyme

INNEHÅLL I NR 2/00:

Pakistan våren 2000 – en rapport av Bo Gunnarsson	3
Pendeltågen i Mumbai kräver sex människoliv varje dag	6
Segerrika tigrar på väg återta Jaffna	8
Sri Lanka-seminarium med förhinder i Stockholm	10
Ajit Roy om politiska dödläget i Indien	11
Björn Hettne om nationalism, politik och indisk historieskrivning	12
Vägen till Paradesp.	
Rabi Dash om en resa genom ett cyklondrabbat Orissa	15
Lalon Shajs sånger vållar strider, om baul-festivalen i Kushtia	19
Nazrul Islam – den folkliga poeten	22

Vattnet som räddar Sri Lankas inland	24
Indiska storstäder hotas av kollaps	25
Torka i Sydasien	
Katastrof i norra Afghanistan	26
Hettan tvingar fram indisk- pakistanskt samarbete	27
Daniel Ågren var inte först på Ceylon	28
Karl Reinhold Haellquist till minne	29
Praktfull fågelbok från det förgångna	30
Förvirrad reserapport från Sydasien	32
Kandåludu – inte vilken maldivisk ö som helst	34
Recensioner:	
De "fredliga" hinduiska kärnvapnen	35
Engelsmannen som förbrillade alla	36
Notiser	38
Det svänger om Sister India	40

Omslagsbilden från det cyklondrabbade Orissa speglar känslor av rädsla och hjälplöshet. En kvinna ensam med sin sonson. Foto: Tapan Padhi.

Lilla bilden visar medlemmar av LTTE-gerillan i Jaffna-området. ©Frontline.

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A, 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68

E-mail: sydasien@telia.com

Webb-sida: <http://www.sydasien.m.se>

Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Tidskriftsredaktör: Lars Eklund

Redaktion för detta nummer: Lars Eklund och

Katarina Sandström Blyme

Tryck: Luleå Grafiska 2000

Prenumerantregister: Nätverkstaden Väst,

031-743 99 05, ekonomitjanst@natverkstan.net

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 200 kr.

Prenumeration för institutioner och bibliotek 250 kr.

Övriga Norden (B-post) 285 kr, övriga Europa

(B-post) 315 kr, utom-Europa (A-post) 350 kr.

Lösnummerpris: 50 kr

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Nästa nummer utkommer i september.

Manusstopp: 10 augusti 2000

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien.

Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasien såväl som i Sverige.

SYDASIEN HITTAR...

...Indian Enfield-motorcyklar i Sverige. Den ärevördiga f d brittiska motorcykeln Royal Enfield från början av 1900-talet tillverkas sedan många år i Indien under namnet Indian Enfield. Den har kvar sitt legendariska utseende men vissa förbättringar har skett; blinkers, lägre ljudnivå o s v.

Sverige har nu fått en egen importör av dessa rariteter genom **Roger Gordon** som öppnat butik i en av de gamla lokalerna som en gång i tiden var en del av den sen många år nedlagda Torslanda flygplats i Göteborg. Förra året som var det första trodde han sig kunna sälja max 30 Enfields, men det blev 50. I år har han redan sålt de 60 han tog hit.

Roger har en hemsida där ni kan betrakta dessa historiska skönheter i ny form: www.royalenfield.nu

Thomas Bibin

Efterlysning!

□ Inför en planerad artikel önskar redaktionen komma i kontakt med adoptivfamiljer som har barn från Calcutta förmedlade genom FFIA. Ring till **Katarina Sandström Blyme**, 0143-134 95 eller maila: bly-sand@algonet.se

Bylinen föll bort

□ Recensionen av **Jeyaratnam Wilsons** bok *Sri Lankan Tamil Nationalism* i Sydasien 1/00 var skriven av **Thomas Bibin**. Signaturen hade beklagligtvis fallit bort i tidningen.

Bonusläsning i Monsun!

Läs mer SYDASIEN
på nätet!

Surfa till:

www.sydasien.m.se/monsun.html

och använd lösenordet **torkvind**.

Där hittar du bland annat följande:

@Anjum Hasans kulturkrönika som denna gång är rubricerad: "Äkta vara? Ska indiska poeter dikta om privata eller allmänna erfarenheter?..."

@Pär Jansson berättar om **Iqbal Malik**, Indiens främsta expert på apor. Hon har doktorerat på Rhesusapors beteende, och har ibland kallats för "Monkeywoman" – Apkvinnan...

@Tabibul Islam om de bihariska muslimer som sedan 1971 lever en eländig tillvaro i flyktingläger i Bangladesh.

@Ranjit Dev Raj om nya våldsamma attacker mot den kristna minoriteten i Indien under våren...

@Faizal Khan om **Morens** suck av lättnad – **Salman Rushdie** tilläts besöka sitt hemland Indien efter 12 år.

Rapport från ett land i kris

Rapporteringen om Pakistan bjuder i dag mest på elände: Sekteristiskt mördande, terrorism och jihad-rörelser, spända relationer med Indien, ekonomisk kollaps, värsta torkan i mannaminne, ökad fattigdom och brottslighet. Finns det något hopp för ett land styrt av en militär kuppgeneral? Bo Gunnarsson har besökt landet och ger glimtar från sina möten med människor som berättar om politik, hedersmord och barnarbete.

Redan på PIA-kärran till Islamabad möts jag av rubriker som säger att juntaledaren, general **Pervez Musharraf**, lovat att göra slut på feodalismen, stoppa hedersmorden på kvinnor, stå upp mot exploatering av barn och återge det pakistanska folket de mänskliga rättigheter som länge förvägrats dem.

Alla dagens tidningar från Dawn till Frontier Post toppar med nyheten och några har t o m hunnit med att prisa utspellet på ledarplats.

– F-n tro det, säger stolsgrannen, en pakistansk grönsakshandlare från Oslo.

Generaler för mänskliga rättigheter??? Efter elva år med en mullah-despot i khaki, **Zia ul Haq**, följt av lika många år med demokrati där två karismatiska ledare, trebarnsmamman **Benazir Bhutto** och industrialisten **Nawaz Sharif**, monopoliserat makten men skändligen misslyckats med att förvalta annat än de egna punden så kan man förstå att många är skeptiska till det mesta.

Illusionerna försvunna

Knappt sju månader har gått efter militärkuppen som jag upplevde i Peshawar. Redan har de stora förväntningarna ersatts av besvikelse. De flesta märker ingen alls skillnad.

– Folk är desillusionerade men hoppas fortfarande att generalerna skall förmå göra någonting för dem, summerar en diplomat.

Fängslade ex-premiärministern **Nawaz Sharif**s fru, **Kulsoom**, och kärnan av aktiver i f d regeringspartiet **Muslimska förbundet (PML)** är de enda som öppet höjer upprorsfanan mot jantan.

Tidningarna bjuder mest på elände: Sekteristiskt mördande, terrorismen och jihad-rörelserna, de spända relationerna med Indien, den ekonomiska kollapsen, den värsta torkan i mannaminne i Baluchistan

Medlemmar av den fundamentalistiska organisationen *Sipah-e-Sahaba Pakistan* uttrycker sitt stöd för den terroristanklagade *Osama bin Laden* vid en demonstration i Karachi.

FOTO: ZAHID HUSSEIN/REUTERS

och delar av Sindh, ökad fattigdom och brottslighet...

Clintons besök och den nya geopolitiska/strategiska situationen på subkontinenten och i Centralasien ägnas otaliga betraktelser. Bitterhet mot Washingtons "svek" och anti-amerikanism blandas med utläggningar kring, för och emot det kritiska, obehagliga vägval som Clinton så retoriskt beskrev i sitt direktsända TV-tal till nationen.

Ändå blir det barnarbete och mänskliga rättigheter som dominerar mitt korta besök i Pakistan och det till stor del beroende på drottning **Silvia** och – inga samband i övrigt – **Javed Iqbal**, pedofilen i Lahore som tros ha tagit livet av 100 gatubarn i stort sett utan att någon saknat dem.

Redan i Peshawar stöter jag på drottningen.

Orsaken är en tidningsnotis om att hon vid en ceremoni postumt utdelat vad som kallas "Barnens Nobelpris" till den sk mattslaven **Iqbal Masih**, som mördades under märkliga omständigheter i april 1995.

– Vet man inte i Sverige hur sjuk hela historien är, undrar en kollega på The News. Och på Rädda Barnens kontor skakar **Mehmud**, en av landets största kännare av barnarbete, uppgivet på huvudet.

Jag återkommer till det.

Peshawar i april är svaga dofter av apelsinblom, en berusande vår på väg in i en lång, hemsk sommar. Men de här dagarna är det otäckt spånt: Militärregimen hotar stänga **Bara**, smugglarbutikerna utanför stan för att få slut på den blomstrande trafiken över gränsen från Afghanistan. Generalstreck har utlysts. I Saddar

Bazar har militanta grupper demonstrerat sitt stöd för **Osama bin Laden** och hans *wahabis* sedan USA på nytt påmint om belöningen på 5 miljoner dollar på tändsticksaskar och flygblad. Och på Jamrud Road ser jag lastbilar med nyrekryterade jihadis på väg in till talibanerna och kriget som konnmat.

Stan håller på att spricka i sömmarna: Haytabad och många förorter har tagits över av flyktingar från Kabul, i läger utanför staden finns ytterligare 1,2 miljoner.

Mänskliga rättigheter?

Självklar rätt att mörda

För ett år sedan drog upprörda demonstranter genom Peshawar med banderoller som krävde fängelse och mordåtal för landets mest välkända medborgarrättsaktivister, advokaterna **Asma Jehangir** och **Hina Jilani**, och försvarade ordföranden i stans handelskammare som med sin fru – välkänd läkare – låtit skjuta ihjäl sin dotter, **Samia Imran**, på deras kontor.

– Vi fick hålla oss inomhus i flera dagar, minns **Afrasiab Khattak**, ordförande i Pakistans Human Rights Commission (HRCP), med en lätt rysning.

Många män ser som sin självklara rätt och skyldighet att döda för att värna om sin och familjens heder, kvittar om det är egna hustrun, döttrar eller nära släktingar som är offren. Ofta krävs inte ens misstanke, ett rykte om "omoral" och t o m ett förfluget ögonkast mot en man kan räcka för att besegla deras öde.

– Att ifrågasätta en etnisk grupps chauvinistiska hedersbegrepp som vi och många andra gjorde ses av gruppen – i det

här fallet pashtunerna – som en oförlätlig skymf mot deras "traditioner" och "kultur" och alla reagerar med ryggmärgen genom att sluta sig samman, säger Khattak.

Samias "brott" var att hon sökt skilsmässa från sin man, en kusin, som miss-handlat henne och som hon lämnat redan flera år tidigare. Det var nog för att solka familjens anseende.

Hedersmord – *karo kari* i Sindh – krävde minst 850 dödsoffer i alla Pakistans provinser under 1999. Bara ett fåtal av gärningsmännen straffas. Det är naturligtvis en skandal i sig men än värre är att senaten i Islamabad var oförmögen att anta ens ett urvattnat fördömande av "hedersmorden" som mycket ofta beror på gammalt groll familjer emellan, jord- och arvstvister eller ren avundsjuka.

En annan gammal vän, dr **Tufail Muhammad**, är också i skottlinjen. Modigt har han avslöjat att sexuella övergrepp av pojkar vid koranskolorna snarare är regel än undantag.

Slapp attityd till pedofili

Hans undersökning av attityderna till vad vi kallar pedofili i Nordvästgränsprovinserna (NWFP) visar att 23 procent ser sex med småpojkar med stolthet eller som en statussymbol och 11 procent anser att det inte alls är klandervärdt. 83 procent av alla tillfrågade uppger att de är medvetna om att pojkar utnyttjas sexuellt och 47 procent anser att "det är mycket vanligt".

– Vad gör man när många av mullorna som skulle vara samhällets moraliska vägvisare själva förgår sig mot barn, undrar han.

Afrasiab Khattak tvivlar inte på att general Musharraf är liberal och har en genuin önskan att stärka de mänskliga rättigheterna.

– Men det var armén som institution som gjorde kuppen och Musharraf är bara en röst i den styrande jantan. Jag tror inte på jultomten. Militären har gjort mer för att undergräva lagens bokstav än att upprätthålla den. De har emaskulerat rättsväsendet genom att avkräva domarna i högre instanser lojalitetsförklaring och kritiker har fängslats. Militär, polis och domare är enligt dekret befriade från ansvar.

– Det är naturligtvis bra att han tar upp de här frågorna men det finns andra skäl än bara de humanitära...

Juntan söker legitimitet

Förvisso. Juntan söker desperat legitimitet både hemma och utomlands, och är internationellt isolerad nästan med pariah-status. Investerarna håller sig borta. USA hotar med terroriststämpeln för stödet till talibanerna och jihadrörelserna. Indien är USA:s nya allierade i regionen. Västvärlden använder mänskliga rättigheter som ett politiskt vapen och generalerna inser att det är den fråga där man lättast kan förbättra sin image.

Vid juntans konferens om mänskliga rättigheter i Islamabad lovade Musharraf att hedersmord på kvinnor även juridiskt skall behandlas som mord och att polis, rättsväsen och myndigheter skall mobiliseras för att komma tillrätta med de makabra "traditionerna".

Men det är enklare sagt än gjort och kräver en helt ny kvinnosyn. Afrasiab Khattak instämmer med Asma Jehangir som menar att de krafter som hittills förhindrat rättvisans gång nu aktivt kommer att sabotera varje fall av "hedersmord" som dyker upp. Både poliser och domare sympatiserar med mördarna som tidigare erkänt sina dåd och skyllt på "hastigt mod" men som nu kommer att förneka allt och förmodligen frikännas i brist på bevis på grund av avsiktligt undermåliga utredningar.

– Uppfattningen om vad som är "heder" och vad som skadar denna har vidgats i takt med den religiösa och sociala intoleransen,

säger han.

I Islamabad möter jag kolleger och diplomater för samtal om Kashmir och den ökade spänningen längs gränsen till Indien. Men också barnarbetet poppar upp.

Brister i rapporteringen

Flera är kritiska till västs rapportering om barnarbetet.

– När fotbolls-VM avgjordes i Frankrike 1998 så blev det stort rabalder för att matchbollarna påstods vara tillverkade av barn, säger en reporter på The News. Resultatet blev en internationell bojkott. Visst fanns det barn som sydde bollar men de var och är oförmögna att göra annat än billigare produkter. Med sunt förnuft borde ni förstått att dom inte alls hade den skicklighet som krävs för matchbollar.

Just fotbollsindustrin i Sialkot tas nu som exempel på de framsteg som gjorts. Numera hittar man mycket sällan någon

under 16 år i stans fabriker. Att en del arbete lagts ut på familjer i byarna och att barn där fortfarande syr där anser man oundvikligt. Det är ju ofta en fråga om ren överlevnad.

Också fallet Iqbal Masih tas upp som exempel på den "orättvisa behandlingen".

– Gräv lite i den frågan och du hittar en helt annan sanning, säger en ambassadör för ett EU-land.

Fallet är kontroversiellt och därför blev det bara mycket korta notiser av nyheten om att drottning Silvia postumt utdelat barnens sk Nobelpris till "mattslaven" från byn Muridke.

Jag förstår och det beror inte på att jag tidigare verbalt överfallits av filmregissören **Magnus Bergmar** som gjort tre filmer om Iqbal och i den sista av dem, den med rubriken *Och alla ljuger de...* ensam naglats vid skampålen med namn.

Det finns all anledning att ifrågasätta mycket trots att både drottningen och **Lisbet Palme** offentligt gått i godo för den version av pojken levnadsöde som vi serverats och som jämställer honom med **Anne Frank**, båda "barn som förändrade världen".

Det är inte svårt att hitta folk som har både synpunkter och förstahandsinformation i Lahore dit jag åker för att undersöka Javed Iqbals bisarra mördande av 100 barn.

Trots att **Ehsanullah Khan**, ledaren för de "Livegnas befrielsefront" (BLLF) sedan våren 1995 lever i exil i Sverige så har få glömt honom. De flesta av hans nära medarbetare från början av 1990-talet har vänt sig mot honom, många utsparkade efter vad de säger var falska anklagelser. Bitterheten är stor.

Bilden av en nystartad NGO med små resurser, mycket energi och stora ambitioner tonar fram. Målsättningen var att nå ut till alla småttningar på tegelbruk och mattfabriker, befria dem och ge dem skolgång och framtid.

Utländskt bistånd förstörde

Sannolikt var det utländskt bistånd som förstörde BLLF. Den redan starke ledaren tog över allt och tillät varken om eller men.

Svenska Rädda Barnen stod tillsammans med Unicef för huvuddelen av biståndet 1992–1995 då båda organisationerna drog sig ut. **Mehmud**, som i efterhand svartmålat och förtalats av BLLF, var ansvarig för genomgång av årsräkenskaper och verksamhet.

– Det enda jag fick under tre år var några knippen lösa räkningar, säger han. Det fanns också anledning att tro att BLLF kraftigt överdrev omfattningen av sin skolverksamhet. Eftersom det handlade om miljonbelopp och Rädda Barnen har ett ansvar också mot sina givare så var det omöjligt att fortsätta samarbetet...

I Lahore möter jag flera av dem som BLLF nu kallar "fiender". Även om man silar bort hälften eller mer så är det an-

Nästa krig mot Indien vinner vi, säger överstemullan Hafiz Saeed trosvisst

märkningsvärda saker de har att berätta.

Alla är övertygade om att Iqbal Masih var 19 år och inte 12 då han dog.

– Det finns dopcertifikat med löpande nummer (1.479 daterat den 5 dec 1976, min anm) som bekräftats vara autentiskt av två präster i domstol och dessutom så vet vi som delat rum med honom att han var i puberteten, säger **Rafiq Masih**, f d kassör i BLLF.

Farooq Tariq, aktivist och utgivare av *Mazdoor Jeddojudd*, en facklig tidskrift, tillhör inte Ehsanullah Khans fiender. Tvärtom har han i alla år kritiserat det åtal för "uppror och förräderi" som hindrar honom att återvända till hemlandet. Han beundrar dennes banbrytande insats under BLLF:s första år och när han åker till Stockholm så träffas de ibland över en fika.

– I höstas sa jag till honom att TV-dokumentären *Och alla ljuger dom...* var som en tredje klassens indisk spelfilm, berättar Farooq. Han sa inte emot mig, han vet förstås. Bl a har en av de som talar gott om Ehsanullah i filmen i tre år försökt övertala mig att publicera en artikel där han anklagar honom för att ligga bakom mordet på Iqbal Masih... Filmmakaren har skapat en myt om pojken och gör business av ett tragiskt öde.

Med fjärrkontroll, fax och e-mail fortsätter Ehsanullah att leda BLLF i Pakistan, nu från Lidköping.

Trots Rädda Barnens negativa erfarenheter så kommer rörelsen inom kort att få Sida-bistånd på drygt tre miljoner kronor för två år via Forum Syd och svenska BLLF. Sida har inte ens rätt att ingripa eftersom övergripande ansvaret för stöd till enskilda organisationer lagts ut på andra händer, i det här fallet Forum Syd (som råkar ha ledande personer i svenska BLLF i sin styrelse).

Om västvärlden positivt vill stimulera regering och myndigheter i Pakistan till kamp mot barnarbetet så bör man helst inte nämna Iqbal Masihs namn.

Nästa Ravi Road.

En halvmil med riksha och jag står på en liten cementerad gårdsplan mitt ibland en familj som utan att veta det råkat hyra dödens hus, en liten kåk 30 meter från huvudgatan in i en återvändsgränd.

Det var här som Javed Iqbal, 42, påstod sig ha mördat 100 gatubarn i fjol höstas, ett dåd dokumenterat med bilder på samtliga medan de fortfarande var i livet och högar av kläder. Ingen misstänkte honom och polisen hade inte en aning om att en serie-

mördare härjade bara 300 meter från deras station.

– Jag kunde ha mördat 500 barn utan att avslöjas, sa han när han överlämnade sig till polisen.

Att han under rättegången tog tillbaka erkännandet och förklarade klädesinnehavet med att han gett barnen nya

kläder hjälpte inte: Han dömdes att dö på samma makabra sätt som han själv mördat, att strypas, styckas och upplösas till intet i frätande syra.

Med en undermålig polisutredning och i brist på andra bevis än hans egen ursprungliga berättelse så kan Javed Iqbal – tidigare fälld för pedofili – frikännas i högre instans. De starkaste indicierna mot honom är att inget av de 100 barnen ännu kommit tillrätta.

I Lahore och i resten av landet har man redan lagt den fruktansvärda händelsen bakom sig. Livet går vidare. Visst var det en chock att bara en handfull av alla föräldrarna över huvud taget saknat sina barn men... Att polisen vägrat befatta sig med de anmälningar som ändå gjordes förvånar dock ingen.

30 000 barn på drift

Det är som om de 30.000 andra barn som fortfarande finns på drift enbart i Lahore inte existerar.

Det civiliserade samhället krisar som aldrig förr och minnet blir allt kortare.

Inget säger mer om barnens hemiska situation i dagens Pakistan än tragedin på Ravi Road. Det omfattande barnarbetet, som i sig är en naturlig del i utvecklingsprocessen, är bara det klassiska isberget och ett altare som den rika världens samvete kan ömka och förfasa sig över utan åtaganden.

Generalerna talar om barnens och kvinnornas mänskliga rättigheter. Men de vet inte hur illa det är ställt och att bara skolgång och två mål mat om dagen för alla kan göra en skillnad.

När jag lämnar Lahore den här kvällen läser jag i tidningen att jihadrörelserna haft stormöte i Muridke där man manat till ökad rekrytering av unga mujahedin i koranskolorna. Barnsoldater med andra ord.

– Nästa krig mot Indien vinner vi, säger överstemullan **Hafiz Saeed**, trosvisst till tidningen The News.

Bo Gunnarsson

FOTNOT: General Musharraf har redan gett vika för påtryckningar från islamska fundamentalister och dragit tillbaka sitt löfte att försvåra missbruk av blasfemilagen som i nuvarande skick stadgar obligatoriskt dödsstraff. Ett hundratals människor har redan dömts och ytterligare 300 fall uppges ligga i domstolarnas händer.

Pendeltågen
i Mumbai:

Sex körs ihjäl varje dag

Malvinder Singh tutar frenetiskt med signalhornet och håller ett stadigt tag om dödmansgreppet, beredd att bromsa ifall några av de personer som vandrar fram på spåren inte skulle uppmärksamma att ett 12 vagnar långt tåg rusar emot dem i 80 km i timmen.

– Jag har dödat flera människor som pendeltågsförare än som soldat i den indiska armén. Hittills har jag kört över 17 människor. I armén dödade jag ingen.

Varje dag blir ungefär sex människor överkörda av pendeltågen i Mumbai. På ett år skadas eller dödas 3 600 personer. Och det är alltid föraren som enligt de anhöriga bär ansvaret för olyckan. I värsta fall kräver de hämnd.

Malvinder Singh och hans 330 kolleger har räknat ut att om de börjar arbeta som pendeltågsförare i 20-årsåldern har de vid sin pension vid 58 års ålder kört över ungefär 200–250 människor. Grym statistik.

– Se upp, ropar en av Malvinder Singhs kolleger som följer med i förarhytten.

Påfrestande för förare

En man vandrar fram på rälsen, totalt oberörd av att några ton stål storma fram mot honom. En signal och han flyttar sig nonchalant några decimeter, bara tillräckligt för att inte bli en del av dagens statistik.

Malvinder Singh tar min hand och sätter den mot sitt bröst för att jag skall känna hur adrenalinet fått hans hjärta att pumpa snabbare.

– Det sliter på kroppen att varje dag bära ansvaret för andra människors liv. Dessa människor verkar inte värdesätta sin tillva-

Malvinder Singh, i turban, har räknat ut att han troligtvis kommer att ha kört över minst 200 människor då han pensioneras vid 58 års ålder.

ro. Jag förstår inte varför de aldrig ser sig för. Kanske de har överlämnat sitt öde åt Gud, säger Malvinder Singh, som jobbat tio år som förare.

Philip Nogueira menar att man efter ett tag lär sig människors kroppsspråk. Det går att se vilka som kommer att vika undan och vilken riktning de tänker gå. Men så finns det också de som blir överraskade och stelnar av skräck inför det framrusande tåget.

Han kommer ihåg då det tåg han förde körde över tre skolflickor. En av dem avled. Varje gång han såg sin egen dotter tänkte han i månader på de tre flickorna framför sig på spåret och om det hade varit möjligt att undvika tragedin.

– När det händer en olycka mår jag dåligt i dagar. Jag kan inte äta, för även vi är människor, säger Philip Nogueira. Han har jobbat som förare i 35 år.

Efter varje olycka får förarna genomgå en test för att se om de är psykiskt kapabla att fortsätta köra tågen. Få slutar. Efter några dagar kliver de ofta åter upp i förarhytten.

Det är framför allt sluminvånare som hamnar under de framrusande tågen. Varje dag söker sig ungefär 200 familjer från hela Indien till Mumbai i jakt på en bättre framtid. Alla hamnar de i slummen. De sätta upp sina jutesäckar, brädbitar och plastskynken vid soptippar, flygplatser, parker – och bredvid järnvägsspår.

På vissa ställen ligger slummen endast några meter från de framrusande tågen.

Pendeltågen har blivit en del av deras vardagsrum. Men ett felsteg och du hamnar under vagnshjulen. Det är på morgonen som de flesta olyckorna inträffar. Sluminvånarna tar genvägen över spåren till stationen. De använder dessutom bangården för att uträtta sina behov eftersom det inte finns några toaletter i slummen.

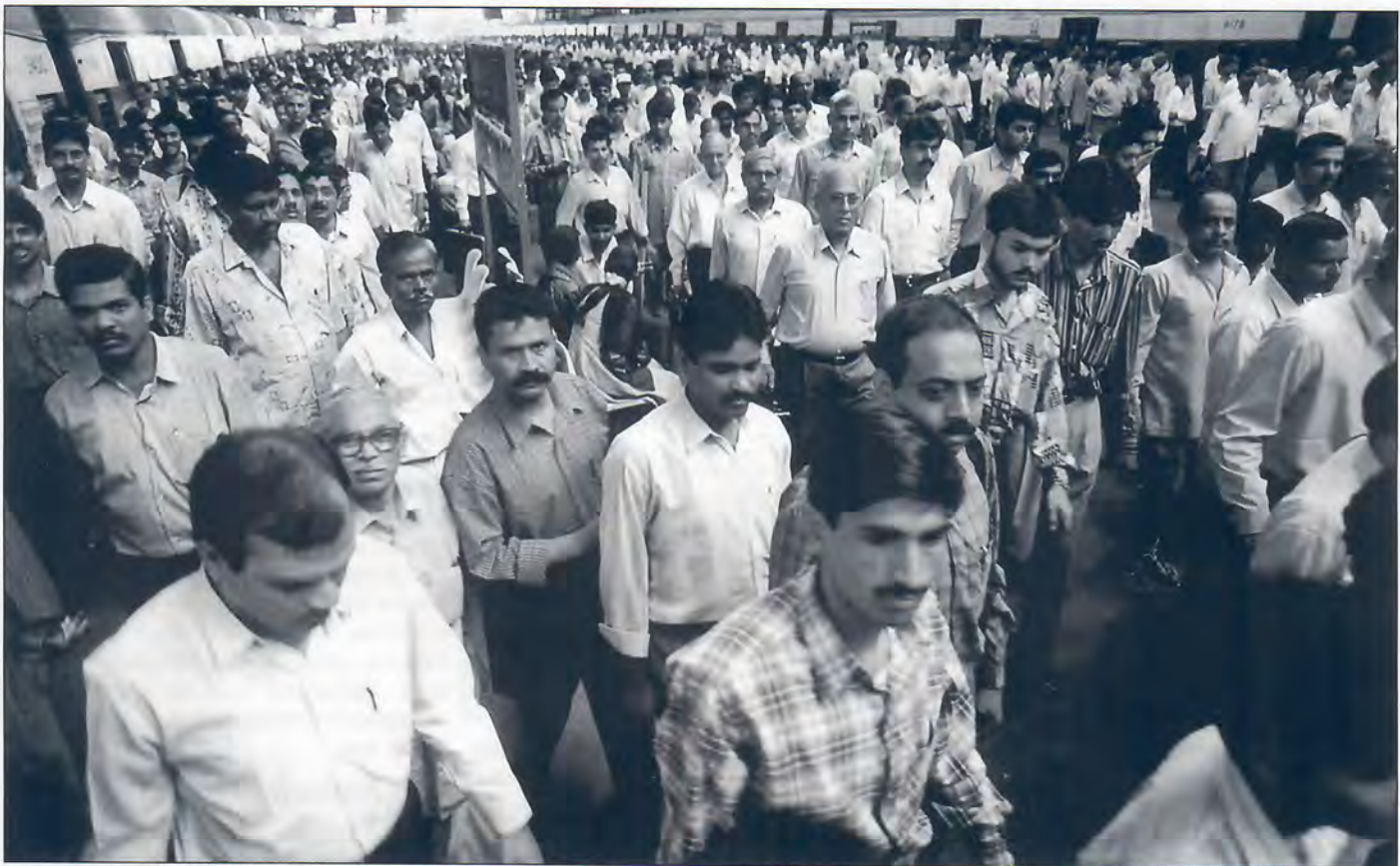
Sluminvånarna har erbjudits alternativa landområden i förorterna, men de flesta vägrar flytta. De bor nu på bekvämt gångavstånd från stationen.

Lagar och förbud hjälper ej

Enligt lag har pendeltågen förkörsrätt och de som går på spåren kan dömas till tre månaders fängelse eller 1 000 rupier i böter (ungefär 200 kronor). Men lagar och förbud hjälper inte. Ingen verkar bry sig, inte ens polisen. De murar som skall hålla borta passagerarna från spåren har rivits på flera ställen och blivit väggar i sluminvånarnas skjul, och för att lättare kunna ta genvägar över bangården har stängslen klippts sönder.

Varje dag tar 5,5 miljoner Mumbaibor pendeltåget till jobbet. Det är nästan hälften av alla tågpassagerare under ett dygn i Indien. De tre linjerna kör över 2 000 turer per dag. 350 miljoner enkelbiljetter säljs varje år och ungefär 7,5 miljoner har månadskort. I rusningstid är 1,4 miljoner pendellare i rörelse samtidigt.

För att göra det bekvämare för kvinnor att resa finns det i varje tåg en speciell sek-

5,5 miljoner Mumbaibor tar pendeln till jobbet varje dag. I rusningstid är 1,4 miljoner människor i rörelse samtidigt. Tågen gör 2 000 turer. Men ändå är det inte tillräckligt. Staden växer med en sådan hastighet att det behövs sättas in en ny vagn varje dag.

tion för kvinnor och varje morgon och eftermiddag avgår ett tåg exklusivt för kvinnor: Ladies Special.

Men ändå är det inte tillräckligt. Mumbai växer med en sådan hastighet – i dag bor där 14 miljoner människor – att det behövs sättas in en extra vagn varje dag för att fylla behovet: 130 000 nya pendlare varje år, 350 varje dag. Hela transportsystemet är nära bristningsgränsen.

– Vi kör i dag tåg med 12 vagnar som tar 6 000 passagerare istället för nio som tar 4 500. Längre kan tågen inte bli för perongerna räcker inte till. I rusningstid går det ett tåg var tredje minut. Tåtare kan vi heller inte köra av säkerhetsskäl. Vi håller på att byta ut el-systemet som är över 70 år gammalt och lägger ut extra spår där det finns utrymme. Men om staden fortsätter att växa... Vi kan inte öka mera och vi kan inte köra flera tåg för att tillmötesgå behoven, säger **Ravindra Tandon**, presstalesman för västra tåglinjen i Mumbai.

För att ytterligare komplicera trafiken används pendeltågens spår även av tåg som kommer från andra orter i Indien. Över 30 långfärdståg anländer dagligen till Victoria Terminus och Mumbai Central.

Planerna på att bygga en tunnelbana och ett extra spår ovanpå de befintliga stupade på att det skulle bli alldeles för dyrt. Ingen skulle ha råd att betala biljetterna. En tunnelbana skulle dessutom bli komplicerad att bygga eftersom Mumbai egentligen består av sju små öar omslutna av sankmarker. Bebyggelsen på den tre kilometer smala halvö, som utgör centrala Mumbai, är så

tätt befolkad att det inte finns plats att lägga ut nya spår eller bygga nya stationer.

Och varje dag tillkommer alltså 350 nya pendlare som vill ta sig till jobbet från förorterna.

Slagsmål om platser

I rusningstid är det slagsmål om sittplatserna vid ändstationerna Churchgate och Victoria Terminus. Efter en dags arbete är Mumbaibornas tålmod slut. Tanken att stå hopträngd i 35 graders värme och 80 procent fuktighet i en timme får indierna att glömma **Mahatma Gandhis** tankar om icke-våld och att vända andra kinden till. Nu är det stadens hårdare lagar som gäller. Armbågar, knän och några väl valda ord krävs för att över huvud taget komma in i vagnen.

För de som kommer sist gäller det att med tåpspetsen på fotsteget och med fingernaglarna hänga sig kvar vid ingången. Tappar du greppet, vilket ofta sker, förvandlas du till statistik. Och någon sympati får du inte ens i döden. En olycka betyder förseningar.

Sittplatser är så eftertraktade att vissa pendlare kastar sig in i vagnarna redan innan tåget stannat på stationen. Det skedde så många olyckor med folk som halkade in under vagnarna att perrongerna höjdes för några år sedan.

När monsunen kommer i juni blir allt än värre. Högvatten och ihållande regn flera dygn i sträck gör att spåren försvinner och all trafik stoppas av säkerhetsskäl. Det är dessa tillfällen som pendeltågsförarna

fruktar mest. När ett tåg står stilla eller är försenat riktar passagerarna sin ilska mot dem. Fönstren på förarhytten är därför försedda med stål-galler för att skydda förarna mot stenar som kastas av ilska pendlare. De bär alltid civila kläder för att inte bli utpekade om en mobb skulle bli aggressiv.

– Varje gång som tågen är försenade eller har stannat är det vi som får ta skulden. Vårt jobb har blivit farligt. Folk måste förstå att de förseningar som uppstår inte är vårt fel, säger Philip Nogueira.

Trots att tågen numera har vakter förekommer det ofta att förarna blir misshandlade av arga pendlare.

Trivs med jobbet

Men trots alla dessa hot och olyckor tycker de flesta förarna om sitt arbete. Det är ett fritt och oberoende jobb som är eftertraktat. Tusentals söker de få lediga platser som utannonseras. Endast en på 500 blir antagen och får gå den ett år långa utbildningen. Alla sökande måste ha en ingenjörsexamen. Kanske är det lönen på 10 000 till 15 000 rupier (ungefär 2 000 till 3 000 kronor) som lockar, en bra månadslön i Indien.

Tågförarna får dessutom fri sjukvård, utbildning och subventionerade bostäder – mycket eftertraktade företeelser i en stad som Mumbai, där hälften av befolkningen bor i slum och där en tvårumslägenhet i en förort kan kosta 300 000 svenska kronor.

Pär Jansson
text och foto

Fem år efter att den tamilska LTTE-gerillan drevs ut från Jaffna-halvön och den lankesiska regeringsarmén trodde sig ha besegrat Tigrarna har krigslyckan svängt radikalt. LTTE står i full färd att återta Jaffna, och 40 000 regeringsso-

l-dater är belägrade inne i staden. Regeringen gör allt den kan för att förhindra ett totalt nederlag. Sydasiens Thomas Bibin redogör för krigets utveckling, men också om de norska försöken att medla fram en fred på Sri Lanka.

Krig och fred i Sri Lanka

Regeringen går från förlust till förlust på slagfältet

Bara drygt fem månader efter regeringssidans dittills största nederlag i kriget mot Tigergerillan – förlusten av ett antal befästningar i Vanni-området i nordöstra Sri Lanka – så var det dags för ännu ett landmärke bland krigsnederlag. Det var den 22 april när den stora basen vid Elefantpasset föll.

Uppemot tusen soldater från regeringssidan av de cirka 15 000 som fanns på basen kan ha dödats. Och mycket av materielen på den kraftigt bestyckade basen togs säkert av den framrusande unga Tigergerillan. Landvägen till Jaffna skars därmed av och i skrivande stund rapporteras gerillan stå bara några kilometer utanför "tamilernas huvudstad" Jaffna.

Samtidigt inledde förre norske utrikesministern **Knut Vollebaek** i vintras sina försök att hitta en fredlig lösning på den mångåriga konflikten. Därtill är han ombedd såväl av presidenten som av Tigrarna, vilket bara det måste ses som ett stort framsteg. Regeringssidan har hittills avvisat internationell medling, något som Tigerledaren **Prabhakaran** däremot sagt ja till vid flera tillfällen.

Största förlusten på 17 år

Elefantpassets fall har på flera håll betecknats som regeringssidans största förlust under det 17-åriga kriget. En anonym militär källa säger att förlusten beror på den låga stridsmoralen hos fotfolket, dålig strategisk

Barnsoldater kämpar

● Såväl regeringssidan som den tamilska Tigergerillan påstår att de inte använder barnsoldater i kriget – men båda sidor gör det. Det menar den internationella kommittén mot barn i krig, CSUCS, som granskat kriget i Sri Lanka. CSUCS undersökning visar att det finns tusentals barnsoldater på båda sidor, trots att man lovat FN motsatsen. Rapporten om Sri Lanka visar vidriga förhållanden, bl a om hur barn får ligga och förblöda i ingenmansland, om hur tillfångatagna barnsoldater tvingas bli spioner och om hur barn torteras.

Enligt CSUCS finns det i dag mer än 300 000 barnsoldater i världen, de flesta i Asien och Afrika.

planering och brist på folk. Regeringssidan ca 100 000 man skulle behöva fördubblas, men oviljan att låta sig värvas är påtaglig bland de unga i landet.

Mot sig har de en hängiven kader av unga gerillasoldater som, trots att de bara utgör omkring en tiondel av regeringssidan i antal, lyckas nå framgång på framgång. Elefantpasset är också ett tungt politiskt nederlag för regeringssidan. "Hur kunde två hela armédivisioner inte klara att hålla basen? Nu är porten till Jaffna öppnad", sa den lankesiske oppositionsledaren **Ranil Wickremasinghe**.

En vecka senare erbjöd Tigrarna eld-upphör i utbyte mot att regeringssidan lämnar Jaffnahalvön. "Vi kommer aldrig att ge upp Jaffna för Tigrarna", blev regeringens harmsna svar. Och de ursinniga striderna har fortsatt med stora förluster på båda sidor liksom bland civilbefolkningen. Enligt uppgift från Tigrarnas Londonkontor så har man tagit den strategiska Navatkulibron i besittning. Bron ligger bara tre kilometer från Jaffna. Det kan betyda att gerillan står inför att återerövra Jaffna som man förlorade till regeringssidan i december

Båda sidor begår grova övergrepp

● USA:s utrikesdepartement skriver i sin årsrapport för 1999 att kriget i Sri Lanka åtföljs av oräkneliga MR-brott begångna av de lankesiska säkerhetsstyrkorna; godtyckliga mord, avrättningar av krigsfångar, godtyckliga gripanden, tortyr och straffrihet för de som begår dessa brott.

I de allra flesta fall av godtyckliga mord och försvinnanden så görs inga efterforskningar, än mindre leder dessa brott till åtal. Rapporten menar också att det förekommer en vittomfattande diskriminering mot tamiler i landet.

1995 sedan Tigrarna hållit staden i fem år.

Regeringssidan saknar nu landväg till Jaffnahalvön och den kraftigt befästa militärbasen och flygfältet i Palali, strax norr om Jaffna. Nya undantagslagar ger regeringen rätt att beslagta fordon och annan egendom för att få resurser till kriget. Pressen, också den utländska, arbetar nu under censur och man har höjt skattesatserna på tobak och alkohol. Allt detta i början av maj.

Norsk medlare utsedd

Trots det upptrappade kriget så tycks det finnas större skäl till ett fredshopp än på länge. Norge är ombett av båda parter och har också omvärldens förtroende, inte minst efter flera framgångsrika internationella medlaruppdrag, bl a i Mellanöstern. Efter ett förarbete av den före norske utrikesministern Knut Vollebaek så har förre ledaren för Socialistisk Venstre, **Erik Solheim** fått uppdraget att under det kommande halvåret mäkla fred.

I början av maj besökte han New Delhi för att informera om sitt uppdrag, och han säger till nyhetsbyrån AFP att konflikten på Sri Lanka inte kan lösas utan en positiv insats från Indiens sida. I ett debattforum på Internet skriver Solheim också att parterna i konflikten menar att en lösning måste kunna fördras inte bara av Indien, utan också av USA och EU.

Men det blir inte lätt, vilket också Solheim betonar. Ändå finns det faktorer som ökar chanserna för att man ska komma någon vart i kommande förhandlingar.

Dessutom beväpnar regeringssidan flera beväpnade grupper, också bland tamilerna. Dessa ägnar sig åt samma brott; mord, försvinnanden, tortyr, godtyckliga gripanden och tvångsrekryteringar till kriget.

Också Tigergerillan ägnar sig regelbundet åt MR-brott, enligt rapporten; mord, bl a på fångar som tagits på slagfältet, men också försvinnanden, tortyr o s v. Tigrarna för också ett auktoritärt militärstyre i sina områden och självutnämnda domstolar dömer folk till offentliga avrättningar.

Lankesiska regerings-soldater i parad när kistorna med offer från kriget i Jaffna kommer till Colombo.

FOTO: PUSHPA KUMARA/REUTERS

Norge har ett starkt internationellt stöd i uppdraget. Oppositionsledaren i Sri Lanka, Wickremasinghe, har gett sitt stöd till regeringsidans fredssträngningar, inklusive till de ändringar i författningen som president **Chandrika Kumaratunga** föreslagit.

Norge har också haft kontakter med båda parter, inte minst med Tigrarna och deras ideolog och politiske talesman, **Anton Balasingham**. Balasingham har dessutom genomgått en njuroperation i Norge, och i en intervju i *Far Eastern Economic Review* antyder president Kumaratunga att hon räddat hans liv genom att godta att Anton får opereras i Norge! Och att normmännen dessutom frågat två gånger...

Fem misslyckade försök

Fem gånger tidigare har fredsförsök misslyckats i Sri Lanka. Det som skiljer nu från då är inte bara att oppositionen i Sri Lanka

är med i planen och att även regeringsidans nu godtar utländsk medling.

I dag har gerillan dessutom visat att en militär lösning inte längre är möjlig. Och det finns en stor längtan efter fred, också på den singalesiska befolkningsmajoritetens sida.

En väntad osäkerhetsfaktor är det alltmer politiserade buddhistiska prästerskapet som ofta motsatt sig kompromisser med tamilerna och deras Tigerrörelse. Den 6 april brände en buddhistpräst den norska flaggan framför Norges ambassad i Colombo.

Dessförinnan, den 16 mars, hade fyra inflytelserika buddhistledare lämnat en petition till regeringen. Där motsätter man sig varje ändring i författningen vad gäller buddhismen, landets flagga och nationalhymnen, man är också emot delegering av makten i landet, liksom utländsk medling. Och man anser att Tigergerillan ska kros-

tationslinje nu när man har oppositionen med sig på förhandlingslinjen.

Självbestämmande eller separation

Tigergerillans främsta krav har alltid varit en egen, separat stat i norr och nordöst. Men vid tidigare förhandlingar, liksom vid flera andra tillfällen har det visat sig att Tigrarna kan nöja sig med andra garantier för tamilernas säkerhet och utövande av egen politisk makt. Självbestämmande behövs inte betyda en separat stat.

Trots det upptrappade kriget kan således freden vara närmare än på länge. Men Solheim tar inget för givet och det gör han troligen helt rätt i. Och än har inte parterna satt sig vid förhandlingsbordet.

Kriget i Sri Lanka har skurit djupa sår i samhället. Det kommer ta generationer att reparera dessa sår.

Thomas Bibin

Diskriminerade tamiler kräver medborgarskap

Ett av de mörkaste kapitlen i den singalesiska befolkningsmajoritetens förtryck och diskriminering av tamiler i Sri Lanka gäller de sk plantagetamilerna som kom till öriket under 1800-talet och en kort bit in på 1900-talet. Dessa 975 000 människor berövades sina medborgerliga rättigheter när Sri Lanka blev självständigt och en stor del tvingades till Indien från 1964 och framåt. Sri Lanka ville då bara ta ansvar för 300 000 av dem.

Nu kräver plantagetamiliernas ledare att landets författning ska ändras så att alla plantagetamiler som är kvar i landet – an-

tingen som nyblivna indiska medborgare eller som mångårigt statslösa – ska få lankesiskt medborgarskap.

Trots att 600 000 enligt avtal skulle tvingas till Indien så sökte bara 500 000 indiskt medborgarskap, varav endast hälften beviljades det och än färre – drygt 200 000 – reste dit.

Den nyligen avlidne **S Thondaman**, själv plantagetamil och minister under många år, tvingade successivt statsmakerna att låta fler plantagetamiler få medborgarskap än de ursprungligt avtalade 375 000. 1974 fick han ett beslut om lan-

kesiskt medborgarskap för ytterligare 94 000 tamiler. 1988 tvingade han fram regler som gjorde det möjligt för ytterligare 233 000 plantagetamiler att "bli lankeser". Men än finns tusen och åter tusen tamiler som lever i Sri Lanka utan medborgarskap eller med ett indiskt medborgarskap utan möjlighet att få resa dit.

Det är alla dessa människor de nya kraven från parlamentsledamoten **P P Devaraj** gäller. Devaraj representerar Ceylon Workers' Congress.

Thomas Bibin

Sri Lankas ambassad ska inte lägga sig i panelens sammansättning, tyckte professor John Neelsen. Ambassaden hade synpunkter på att forskare som för fram tamilernas, eller LTTE:s sak, höll föredrag på seminariet om Sri Lanka den 10 maj. FOTO: JOHAN MIKAELSSON

Hinder för dialog om Sri Lanka

”Hinder för fred i Sri Lanka” var utgångspunkten för en temadag, arrangerad av Broderskapsrörelsen (Sveriges kristna socialdemokrater) i Stockholm den 10 maj. Och hindren för fred visade sig tydligt. Finns det över huvud taget en ärlig vilja att diskutera en fredlig lösning på konflikten? Sri Lankas ambassad hade taggarna utåt både före och under mötet.

ett brev till arrangörerna från ambassaden rörde upp känslorna hos några av föredragshållarna.

– Jag har aldrig varit med om att en ambassad har blandat sig i akademiska affärer på det här sättet. Det är oförsvarligt och direkt olagligt, sa professor **John Neelsen**.

Anledningen till att känslorna rördes upp var att Sri Lankas ambassad, som fått kännedom om mötet, hade åsikter på panelens sammansättning. Ambassadören **Sarala Fernando** skrev därför ett brev i hårda ordalag till arrangören. Flera av föredragshållarna sades vara ”välkända lobbyister som arbetar för LTTE:s räkning”.

Iqbal Athas uteblev

Temadagens affischnamn **Iqbal Athas**, krigskorrespondent för bland andra Sunday Times of Sri Lanka och CNN, kunde inte medverka på temadagen. ”Säkerhetsskäl” var den officiella, och korta, förklaringen. En annan förklaring är att det är olämpligt för en försvarsanalytiker, eller krigsreporter om man så vill, att lämna Sri Lanka vid en tidpunkt när landet står inför en militär upptrappning, som kan vara avgörande för landets framtid.

Ytterligare en förklaring skulle kunna vara att Sri Lankas regering klargjort att det inte är tillrådligt att knyta kontakter med folk som är stämplade som Tigersympatisörer.

Broderskapsförbundet lyckades dock med kort varsel hitta en välkänd ersättare, författaren **Rohan Gunaratna**. Han föreläste om LTTE:s egentliga vilja att för-

handla om fred, och hindren för att inleda samtal med LTTE. Med rötterna i det buddhistiskt singalesiska Sri Lanka belyste han bland annat det faktum att Tigrarna anses gapa över för mycket när de gör anspråk på en tredjedel av landets yta och två tredjedelar av kustlinjen.

Gunaratna menade också att anledningen till att kriget återupptogs 1995 var att det inte fanns någon internationell aktör som kunde fungera som en garant för fred. Regeringen gjorde dessutom misstaget att inte skicka toppförhandlare till samtalen med LTTE.

Gunaratna underströk att LTTE måste sträva efter att finna fast mark i den demokratiska mittfåran för att kunna nå en fred med regeringen.

– I söder finns just nu mer stöd än någonsin för maktindelning till provinserna. ANC och PLO är exempel på organisationer, som har övergett den militära delen. Men det måste finnas ett ramverk, och internationella kontrollanter, sa Gunaratna.

Professor **Margaret Trawick** började sitt anförande med att säga att hon var besviken över att Iqbal Athas inte kunde komma, och att om hon vetat att Rohan Gunaratna skulle bli huvudtalare hade hon inte kommit dit. Om inte akademiker lugnt kan utbyta sina analyser rörande konflikten med forskare som har en annan uppfattning, hur ska då LTTE och regeringen kunna göra det? Men hennes utspel visar att forskare inte saknar känslor i denna brinnande fråga.

Hon pratade vidare om sin oro för militariseringen på ön. Och att regeringen borde ha tagit emot LTTE:s bud att dra tillbaka trupper från Jaffna-halvön för att inleda fredssamtal.

Professor John Neelsen diskuterade hur minoriteter behandlas i olika stater. I Sri Lankas fall ledde systemet med ”en man – en röst” till diskriminering. Essensen av fredssamtalen i Thimpu 1985 är fortfarande giltigt: tamilerna bör ha rätt till ett territorium med självstyre.

Enligt Neelsen finns det förtryckare och förtryckta. En politisk lösning på en konflikt ligger alltid i händerna hos förtryckarna, i det här fallet Sri Lankas regering.

Historien är ett tydligt bevis för förtrycket, liksom färskare rapporter om massarresteringar av civila tamiler i Colombo.

Orimligt tillägg

Professor **Peter Schalk** visade på ett tydligt sätt orimligheten i det så kallade sjätte tillägget till konstitutionen. Det klargör att ingen på Sri Lanka eller utomlands får propagera för en separat stat. Tillägget infördes efter upploppen 1983. Yttrandefriheten ströps och möjligheterna till en levande diskussion om en politisk maktfördelning dog.

Det då näst största partiet i parlamentet, TULF, som verkade för ett separat Eelam hade ett överväldigande väljarstöd i de tamilbefolkade norra och östra delarna, men förlorade genom beslutet rätten att driva sin politik. TULF:s berömda uttåg ur parlamentet symboliserar den lankesiska demokratins misslyckande för minoriteterna. Kriget är egentligen en förlängning av politiken. Metoderna kan förändras, men målet är det samma, resonerar Tigrarna. En av de enklare åtgärderna är, enligt Schalk, att ta bort tillägget och exponera LTTE och dess politiska gren för allmänna val.

Professor **S J Emmanuel**, som bland annat skrivit boken *Let my people go*, berättade bland annat om sina upplevelser i norra Sri Lanka.

– En skilsmässa skulle vara fördelaktig för båda sidor. Singaleserna vill först och främst skydda sitt folk undan kriget. Tamilerna vill slippa fallande bomber, och de vill kunna bygga upp sin landsdel, sa Emmanuel.

Han hävdade att extremistiska grupper, och även regeringen, försöker åtskilja det tamilska folket från LTTE, men att det inte fungerar. Tigrarna har brett stöd bland det tamilska folket, mycket beroende på att man inte sålt sig till regeringen, som andra politiska grupper.

Nu skriker Sri Lankas regering till hela världen efter mer vapen, men samtidigt vill man inte ha hjälp utifrån med att lösa konflikten på fredlig väg.

– President **Chandrika** hade kraften att kunna lösa det här, men inte nu längre, sa Emmanuel.

Föredragshållarna:

Rohan Gunaratna, doktor i internationell säkerhet, S:t Andrews-universitetet i Edinburgh

John Neelsen, professor i utvecklingspsykologi, Tübingen, Tyskland

Margaret Trawick, professor i kulturanthropologi, Nya Zeeland

Peter Schalk, professor i religionshistoria, Uppsala

Fader S J Emmanuel, professor i teologi, f d rektor vid katolska seminariet i Jaffna

Under frågestunden som följde gjorde företrädare för, eller anhängare till, Sri Lankas regering sitt bästa för att bevisa att Tigrarna bara är en terroristorganisation. I grunden finns en tydlig ovilja mot allt som kan liknas vid dialog med Tigrarna.

I dagsläget är den officiella singalesiska uppfattningen att "terroristerna" ska bekämpas med alla medel till sista blodsdroppen. Må det kosta tusen och åter tusen unga singalesiska soldater livet. Även tamilska unga män och kvinnor, som också är lankesiska medborgare, dör, och civila, framför allt tamiler. Hur högt priset är i människoliv är det ingen som diskuterar.

Fortsatt dialog

Broderskapsförbundet planerar att fortsätta arbetet med Sri Lanka. Men frågan är om det går att få en saklig dialog till stånd. Det bestående intrycket blir tyvärr att det inte finns så värst många utsträckta händer. Stämningen var kanske för laddad den här gången.

Som läget är nu kallar supportrar för de stridande lägren varandra "fascister". Knappast en bra grogrund för givande samtal. Grovt generaliserat finns det en sanning för singaleser, och en annan för tamiler. Och dessa två måste kunna mötas någonstans på mitten. Nu var det primära syftet inte att skapa dialog, utan att belysa hinder för fred.

Inläggen från representanter för Sri Lankas ambassad visade att regeringens huvudsakliga alternativ fortfarande är en militär lösning på konflikten. Trots att alla bedömare är eniga om att det måste till en politisk uppgörelse för att få slut på kriget.

Johan Mikaelsson

BJP tar upp kampen mot vänstern

Calcutta 17 maj 2000

Den indiska politiska scenen genomgår för närvarande en ganska tråkig och tam fas. Premiärminister **Atal Behari Vajpayee** förefaller till fullo ha lärt sig styra och manipulera sin mångfacetterade 24-partikoalition med känslig hand. Inte så att politiska, regionala och kastmässiga skillnader lyser med sin frånvaro – de dyker upp till ytan då och då, men den beryktade DSA-faktorn ("det saknas alternativ") hjälper till att hålla dem i schack.

Sonia Gandhis svaga insats i båda sina roller – dels som oppositionsledare i parlamentets underhus Lok Sabha, dels som ledare för kongresspartiet – har dessutom för ögonblicket befäst den BJP-ledda Nationella Demokratiska Alliansens obestridliga övertag. Sonia Gandhis föga imponerande roll undergrävs vidare dagligen när det fräser till av svaga revoltförsök från ännu mindre imponerande satraper liksom när det ges öppna uttryck för grundläggande meningsskiljaktigheter i viktiga frågor från högt uppsatta partiföreträdare.

Det senaste exemplet på öppna motsättningar mellan Sonia Gandhi och hennes närmaste man, partiets gruppleddare i överhuset (Rajya Sabha), Dr **Manmohan Singh**, i frågan om ekonomins inriktning, utnyttjades till fullo av Vajpayee och regeringsalliansens ledande företrädare.

Samtidigt som Gandhi personligen ställt sig i spetsen för massdemonstrationer mot regeringens ekonomiska politik, och krävde att besluten om "folkfientliga" nedskärningar av subventioner skulle dras tillbaka, liksom prishöjningarna på baslivsmedel, gav hennes kollega i överhuset indirekt sitt stöd åt regeringspolitiken genom att kräva nationellt samförstånd kring just dessa frågor.

När kongresspartidelegationen, ledd av Sonia Gandhi, mötte premiärministern meddelade denne blott att regeringen blott och bart fullföljde den gamla kongress-strategi som Manmohan Singh formulerat.

Faktiskt är det så att det totala politiska dödsläget liksom kongresspartiets problem härrör ur det faktum att det främsta maktavande partiet BJP och det ledande oppositionspartiet Kongressen båda bundit upp sig i dagens viktigaste fråga på den politiska dagordningen, nämligen till att förverkliga liberaliseringen och den politik av strukturella reformer som är avgörande för och styr regeringens hela socioekonomiska program.

Kongresspartiets krympande roll på det nationella planet ger BJP oerhörda taktiska fördelar när det gäller att hantera sina koalitionspartners, i det att dessa berövats möjligheten av alternativa koalitioner. Att bryta banden med BJP skulle nu innebära politisk isolation.

Efter att ha lyckats reducera kongresspartiets maktposition går nu BJP:s strategi in i en andra fas som går ut på att försvaga – om inte

fullständigt eliminera – den utmaning som Vänsterfronten utgör i de tre CPI(M)-styrda delstaterna. Västbengalen är det viktigaste och omedelbara målet. Nästa allmänna val till delstatsparlamentet ska hållas där i början av nästa år. I Västbengalen använder sig BJP av allianspartnern Trinamul Congress som en murbräcka gentemot CPI(M).

BJP:s strategi i Västbengalen är att klämma åt CPI(M) som i en kniptång med hjälp av såväl parlamentariska som utomparlamentariska offensiver. Dess parlamentariska strategi är att använda Trinamul Congress, under ledning av järnvägsministern **Mamata Bannerjee** (en kvinna fylld av explosiv energi och enastående manipulationskonst), som lockfågel för att dra till sig en ansenlig del av det i delstaten rump-huggna kongresspartiet till en Grand Allians – *Maha Jot* på bengaliska – tillsammans med BJP.

Den utomparlamentariska strategin består i att släppa lös och systematiskt understödja en kampanj av våldsam konfrontation med CPI(M) i partiets starka fästen i Calcutta såväl som på landsbygden. En generalrepetition inför striden iscensätts med all sannolikhet i samband med kommunalvalen nu i maj till 29 västbengaliska städer, däribland Calcutta, liksom vid fyllnadsvalet till Lok Sabha i distriktet Medinipur, vars parlamentsplats står tom efter den ärrade CPI-parlamentarikern och kvinnolledaren **Gita Mukherjis** bortgång.

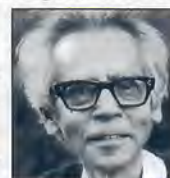
Delvis på grund av den politiska scenens tråkighet och delvis på grund av att det faller eliten i smaken så har de häpnadsväckande nyheterna om korruption inom såväl den nationella som internationella kriketen kommit att spela en stor roll i media. Faktiskt är det så att kriketen lyckats tränga undan rapporteringen om den utbredda nöden i stora delar av Gujarat, Rajasthan och Andhra Pradesh till följd av den svåra torkan.

Kriketen, ett arv från det Brittiska Imperiet till dess koloniala undersåtar, har sannerligen fått sin egen charm för den indiska urbana eliten. Den har ersatt den plebejiska fotbollen från att sitta i främsta rummet i senare tiders självständiga Indien. Kriketens glamour återspeglas i det faktum att till och med höjdare inom CPI(M) njuter av att i media uppvisa sin sakkunskap i spelets grammatik.

Den västbengaliska vänsterfronts-regeringen dyrkar delstatens kriketstjärna **Sourav Ganguly** – nuvarande lagkapten i landslaget – så till den grad att man förutom alla utmärkelser och priser man gett honom också beslutat ge namn åt ett flott bostadskomplex som nu håller på att uppföras i Calcuttas Salt Lake-område efter honom samt Bengalens andra glamourfigur, Nobelpristagaren **Amartya Sen**.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Militanta nationalister tar över dagens historie- skrivning i Indien

Dagens forskning om nationalism ser *nationen* som ett föränderligt fenomen, betingat av specifika historiska situationer och inte som förverkligandet av en urgamal nationell identitet.

Denna inriktning är väl företrädd också i Indien. Den intresserade har således kunnat glädja sig åt en strid ström av intressant historisk litteratur om den indiska nationens tillblivelse. Samtidigt kan man dock observera hur en militant nationalism är i färd med att omforma föreställningen om nationen från en sekulariserad medborgar-nationalism till en på hinduismen baserad kulturell nationalism.

Inte oväntat har detta försök att skriva om historien resulterat i en häftig "metodstrid", där ytterst den historiska disciplinens trovärdighet står på spel. I denna artikel redovisas några samtal med indiska forskare. För att klargöra vad som pågår i forskningsråd och på universitetscampus behövs emellertid två bakgrundsteckningar, en som presenterar den nya nationalismforskningen, och en som beskriver det aktuella politiska läget.

Nationalismforskning

Enligt **Romila Thapar**, dominerande gestalt i indisk historieforskning, har man för länge sedan frigjort sig från den orientalistiska två-nationsteorin att "Indien" utgjordes av två homogena religiöst definierade block, hinduer och muslimer. Hon säger:

"Communities of the subcontinent have in the past been diverse, with multiple identities, and the attempt to force them into unchanging, static entities would seem to contradict the historical evidence".

Det fanns med andra ord aldrig någon övergripande föreställning om "indisk" samhörighet. Själva begreppet "hindu" infördes utifrån, via de arabiska och persiska

Familjen som dominerade det självständiga Indiens första fyra decennier. Landsfadern Jawaharlal Nehru med hustru samt dottern Indira styrde landet under en tid när "sekularismen" hyllades som högsta princip.

språken. Från ett inifrånsperspektiv handlade det om en mängd grupper med mycket varierande kulturella identiteter som dock inom ramen för en indisk civilisation kunde utveckla ett intrikat system för samexistens.

En civilisation är primärt ett idésystem, inte ett territorium. Under det brittiska imperiet utvecklades en mer territoriellt definierad kolonialstat med fasta gränser. Kolonialstaten kom sedan att utgöra grunden för det indiska nationalstatsprojektet.

Tudelning

Eftersom två-nationsteorin ledde till en kraftfull muslimsk mobilisering för självständighet kunde det indiska nationalstatsprojektet inte undgå att tudelas.

Den blodiga delningen 1947 följdes av en rad mer eller mindre separatistiska strävanden även bland andra grupper (Nagaland, Tamilnadu, Punjab, Kashmir m fl) samt en mindre dramatisk men betydelsefull omstrukturering av det federala syste-

met mot språkligt definierade delstater (1956).

Dessa spänningar präglade det indiska nationalstatsprojektets utveckling, och har också föranlett förhastade prognoser om landets balkanisering. Hur skall denna utveckling förstås?

En förklaringsmodell

Jag frågade **Ashish Nandi** som är framstående och kontroversiell forskare och intellektuell, knuten till Centre for the Study of Developing Societies i Delhi. Han urskiljer tre modeller för nationalstatsprojektets motsägelsefulla utveckling.

Den första är den som finns beskriven i den indiska författningen (1950) och som främst förknippas med den indiska nationalstatens skapare, **Jawaharlal Nehru**. Det är idealet om den sekulariserade staten som står i ett neutralt förhållande till det mångkulturella, religiöst genomsyrade samhället. Modellen hade en dominerande ställning under de första två decennierna av

Tomrummet efter sekularismens kollaps fylls av Hindutva

Indiens självständighet. "Sekularism" är alltså nyckelbegreppet här, och det har också blivit mycket omdiskuterat i nyare nationalismforskning.

Den andra modellen är mer pragmatisk, och har manifesterats genom en rad kompromisser i den "rationella statsmaktens" förhållande till det "irrationella samhället". Detta har inneburit en underminering av den sekularistiska plattformen. Empiriskt motsvarar modellen **Indira Gandhi**-epokens många eftergifter gentemot hindunationalismen.

Den tredje modellen, som följer av sekularismens oundvikliga bankrutt, är en ännu inte realiserad statsform, som skulle kunna artikulera olika sociala krafter i det mångkulturella samhället även om dessa, vilket för indier är det mest naturliga, tar sig religiösa uttryck. Nandi (som brukar ha svar på det mesta) säger sig inte ha någon konkret uppfattning om innehållet i denna modell. Kanske att **Mahatma Gandhi**, om han fått leva, hade kunnat sätta sin prägel på detta innehåll.

"Marxister" landsförrädare

Tomrummet efter det sekularismens kollaps fylls nu istället av "Hindutva", en exklusiv uppfattning av den indiska nationen som hinduisk och monolitisk. En grundläggande fråga är huruvida det moderna projektet var helt och hållet artificiellt eller om det ändå har skapats en sekularistisk bas som kan ge det nytt liv, något som en kämpande grupp intellektuella allttjämt hoppas på.

De som istället identifierar sig med Hindutva utpekar sekularismens anhängare som "marxister" (snudd på landsförräderi), och som vi skall se i det följande är det dessa som nu är föremål för någon form av utrensning. Men låt oss först något närmare granska den underliggande politiska situationen, som torde vara välbekant för SYDASIENS läsare och därför kan beröras kortfattat.

Det politiska läget

Dagens politiska läge måste ses mot bakgrund av raserandet av Babri Masjid-moskén i Ayodhya i december 1992 som var ett grundskott mot sekularismens princip och, mot bakgrund av vad som nu sker, en vattendelare i indisk politik.

Motivet till förstörelsen var att byggnaden ansågs vara uppförd på ruinerna av ett Ram-tempel. Aktionen var således en hämnd, och en symbolisk heroisering och

Att det var extrema hinduer, närstående dagens styrande BJP, som stod bakom mordet på Mahatma Gandhi är känsligt att berätta om i dagens Indien, där Gandhi som nationalsymbol håller på att tas över av hindunationalisterna.

maskulinisering av en som vek och anpasslig betraktad hinduisk nation. Händelsen följdes av pogromer mot muslimer över hela Indien, och ledde till valframgångar för Bharatya Janata Party (BJP).

Den andra sidan av denna "sakraliseringsprocess" var den sekulariserade statens förfall, något som t ex kom till uttryck i att det parti som främst förvaltat denna tradition, nämligen Kongresspartiet, krympt ihop till en av flera opportunistiska valmaskiner.

Detta är ju fullt i enlighet med Nandis modell. BJP, som fick regeringsmakten efter valen 1998 och 1999, utgör den politiska armen i den brett upplagda och välkoordinerade samhällsodaningen som "familjen" av hinduorganisationer (*Sangh Parivar*) är på väg att genomföra.

Att inneha politisk makt är naturligtvis till stor nytta för kampanjens drivande. Förstörelsen av Babri Masjid skedde exempelvis när BJP var i regeringsställning i delstaten Uttar Pradesh.

Ett annat exempel är när den likaledes BJP-styrda delstaten Gujarat upphävde ett gammalt förbud för statstjänstemän att engagera sig i RSS, som är den viktigaste hinduorganisationen i "familjen". (Beslutet har nu tagits tillbaka efter omfattande protester och påtryckningar.)

Till denna mer salongsfäliga taktik

kommer mobiliserandet av militanta kadrer i mindre lagliga aktioner som t ex att med våld stoppa icke önskvärda filminspelningar, organisera pogromer mot muslimer, överfalla företrädare för mänskliga rättighetsorganisationer, eller begå mord på kristna missionärer. Det handlar alltså om att flytta fram positionerna på lagliga eller olagliga vägar så fort tillfälle erbjuds. Den intellektuella och konstnärliga friheten är kanske inte hotad, men dess utövande är heller inte längre helt ofarligt.

Historikerstriden

Den stormiga världsarkeologikonferensen 1995 (se SYDASIEN 2/95) var det första tecknet på att den akademiska forskningen inte skulle förbli opåverkad av den militanta hinduismen. Nu är det alltså historikernas tur.

Bakom attacken mot landsförrädiska vänsterhistoriker ligger bl a den välkände **Arun Shourie** (se SYDASIENS ledare, 1/00), som i sin bok med den ironiskt menade titeln *Eminent Historians* frenetiskt angrep det indiska historikeretablissemanget. Boken dokumenterade omsorgsfullt diverse skriftväxling kring det av det indiska historiska forskningsrådet (ICHR) stödda forskningsprojektet *Towards Freedom*.

De många turerna i den offentliga debatten med dess många beskyllningar och

motbeskyllningar är här av mindre intresse än den bild av den indiska nationen som trätan gäller. Shouries kritik gick ut på att "sekularisterna" idealiserat islams, kristendomens och marxismens roll i Indiens historia, och att Indien setts enbart som ett "geografiskt begrepp", ett territorium befolkat genom successiva invandringar och där alla; muslimer, hinduer och kristna skulle åtnjuta samma rättigheter.

Senare publicerade Shourie också en bok där han gjorde upp med kristendomen, och där han på punkt efter punkt avvisade förekomsten av dokumenterade samband mellan övergrepp på missionärer och den organiserade hindurörelsen. Inte med ett ord tog han avstånd från de brutala övergreppen. Skulden för vad som skett lades på det faktum att kristendomen är en missionerande religion.

Angrepp på professorer

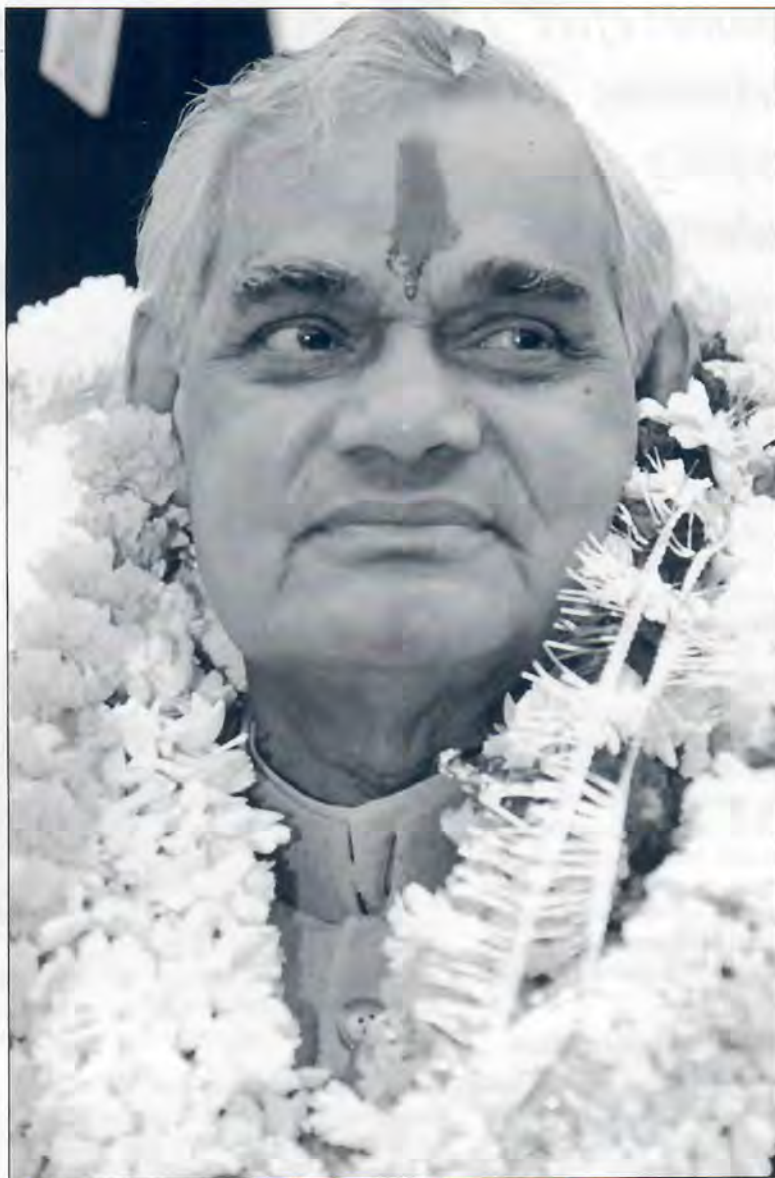
Historikerstridens aktuella fas inleddes den 11 februari år 2000 då två professorer, **K N Panikkar** och **Sumit Sarkar**, som medverkat i projektet *Towards Freedom*, fick mottaga likalydande brev från Oxford University Press. Förläggaren meddelade att de volymer som de båda just färdigredigerat dragits tillbaka av ett delvis nybildat ICHR och dettas likaledes nye (av den BJP-dominerade regeringen tillsatte) ordförande.

Detta oblyga ingrepp i forskningens frihet väckte stort rabalder och ledde till studentdemonstrationer, kollegiala manifestationer och nästan dagliga insändare i pressen. Motiveringarna från ICHR skiftade på ett tämligen oprofessionellt sätt från sakliga invändningar, som att kommunistpartiet getts en alltför framträdande roll, till mer tekniska, som exempelvis avsaknad av index.

De båda historikerna hyser hur som helst inga tvivel om att det verkliga syftet är att stoppa projektet och därmed hindra spridandet av obehagliga sanningar om hindunationalismens tvivelaktiga roll i den indiska nationens födelse, för att inte tala om dess koppling till mordet på den dominerande ledargestalten Mahatma Gandhi. Det är strategiskt för det hindunationalistiska projektet att för egna syften lägga beslag på den historiska gestalten Gandhi, något som underlättas av det faktum att denne i hög grad fallit i glömska. Gandhi skulle därför lätt kunna "återuppfinnas" och omtolkas.

Rollen som ockupant

Vad säger då de drabbade historikerna själva? I en intervju som jag gjorde med K N Panikkar hävdade denne, att den pågående historikerstriden bara är ett exempel på en sedan länge pågående kampanj att skriva om den indiska nationens historia så att hinduismens företrädare ges en mera central roll, medan andra kulturella grupper, inklusive 100 miljoner muslimer, får nöja

Det är hindunationalisterna, under ledning av premiärminister Atal Behari Vajpayee som sätter agendan för dagens historieskrivning i Indien. Här i en bild från mars 1998 när BJP kom till makten i spetsen för en bred koalition.

FOTO: SUNIL MALHOTRA/REUTERS

vändigtvis hindunationalistisk till sina syften. Men kritiken har i det infekterade läge som råder kommit att spela denna rörelse i händerna. Det gäller

sig med rollen som ockupanter eller invandrare.

Ett tidigare led i kampanjen har varit att i till saken gynnsamt inställda delstater omarbete skolböcker och då understryka den hinduiska värdegrunden. Risken är att när indoktrinerade ungdomar sedan kommer till universiteten, har den sekularistiska basen för historieforskningen raserats och ersatts av officiellt sanktionerad hindunationalistisk "forskning". Den historiska akademiska disciplinen skulle därmed vara död, säger Panikkar dystert.

Den andre professorn Sumit Sarkar förklarar (i en intervju i Frontline) att projektet i första hand är dokumentärt i syfte att komplettera den brittiska dokumentationen med en fylligare, som också visar hur det indiska samhällets olika skikt efterhand blir alltmer delaktiga i frihetsrörelsen. Dokumenten får tala, medan redaktionella texter hålls till ett minimum. Författaren själv kan, säger Sarkar, inte göra mycket åt den ofördelaktiga bild av hindunationalismen som källorna till äventyrs förmedlar. För detta behövs censur.

All kritik som finns av det dominerande forskningsparadigmet är förvisso inte nöd-

tex den ovan nämnde Ashish Nandi, också författare till ett omdiskuterat anti-sekularistiskt manifest från mitten av 1980-talet.

Det finns enligt Nandis sätt att resonera inte någon autonom plattform från vilken staten skulle kunnat sekularisera samhället. Det vore som att lyfta sig själv i håret. Det finns heller inte någon etik som gör denna plattform moraliskt överlägsen de religiösa idésystem som sedan länge existerar i samhället. Sekularismen utgjorde i praktiken enbart en inträdesbiljett till den politiska makten.

Att Nandi välkomnar maktmonopolets kollaps gör honom emellertid inte till hindunationalist. Han menar att all forskning, och särskilt då forskning om den indiska nationen, politiserats i forskningsråden. Vad som nu sker är ett maktskifte från en vänsterdominerad till en högerdominerad organisation. Nandi tror dock inte att det finns akademiker av klass som skulle kunna ge den hindunationalistiska historieuppfattningen en hegemonisk ställning. Den som lever får se.

Björn Hettne

Rabi Dash jobbar som läkare i Lund sedan början av nittiotalet. Han kommer från en by i Orissa som heter Bada Sindhia och ligger nära Balasore. Cyklonen drog fram ca 4 mil söder om

byn, så den drabbades inte av flodvågen men väl av kraftiga översvämningar. I januari i år for Rabi hem för att ta reda på vad som egentligen hänt under katastrofen. Här följer hans rapport.

Ensam i världen. Nästan alla i kustområdet som överlevt cyklonen har förlorat alla sina ägodelar och måste börja om från ingenting.

Vägen till Paradeep

– en känslösam resa genom Orissa i spåren efter en supercyklon

På tåget träffar jag **Monoj**, en invånare från Sandhakuda, förort till Paradeep, det värst cyklondrabbade området i delstaten Orissa. Monoj har just varit hemma hos sin farbror i Calcutta på besök. Han har sett cyklonen, kämpat och är en av de lyckliga överlevande bland fabriksarbetarna i Oswal Factory i Paradeep.

– Vem vet hur många som dog bland oss? havsströmmen tog alla som fanns inne i fabriken. Många dog på järnstängslet utanför fabriken när havsvågen tog dem med sig.

– Hur många då?

Han blir tyst. Tåget rullar fram och de andra medresenärerna är tysta, ett ovanligt fenomen på en indisk tågresa.

– Ett tusen, kanske mer, alla var inte fabriksarbetare. Det fanns många som inte

var registrerade, bara daglönare.

Jag har precis landat i Calcutta och är på väg hem. De flesta på tåget är från Orissa och alla har sina upplevelser och mycket att säga.

– Cyklonen är en händelse jag aldrig kommer att glömma, inte heller mina barn eller deras barn, berättar **Sudarsan**, en 70-årig medresenär. Han är gråtfärdig.

Tåget kommer fram till min delstat, som är känd i Indien för sina vackra tempel, kanske allra mest Lord Jaganath-templet dit många hinduer vallfärdar. Orissa är också känt för sin stora och skogsbevuxna landsbygd och sina stamfolk – vänliga och fredliga människor. Men också som en fattig del av Indien. Orissa är en av de delstater dit industriutveckling och den s k Gröna

revolutionen ännu inte nått fram, vilket både beror på de federala myndigheterna i Delhi och på delstatens svaga politiska ledning.

Jag hade faktiskt funderat på att åka till Paradeep och Ersama (de mest cyklondrabbade områdena). Med Monojs erbjudande kunde jag bara inte säga nej.

– Kom och besök oss om du har tid. Vi väntar på dig. Det var hans sista ord innan vi sa adjö.

Några dagar senare är jag på väg till Paradeep. Paradeep är hamnstaden där supercyklonen härskade den 29-30 oktober 1999. Vi åker från min hemstad Balasore, ca 20 mil från Paradeep med bussbyte i Chandikhol. Medan vi väntar på bussen på torget kommer **Landha** på sina kryckor, en

Föräldralösa barn – vad sker nu med dem?

handikappad man som arbetar åt lastbilschaufförerna.

– Bussen kommer sällan hit, Det är bättre ta en lastbil och platsen är garanterad.

Landha försöker övertala oss och vi accepterar hans förslag.

– Det kostar hälften också, om ni åker med min hjälp.

Han rusar fram mot nästa passagerare. Medan vi dricker indiskt *chai* (te kokt med mjölk) kör en lastbil förbi med stenlast och stannar framför oss.

– Babu, ta det lungt, drick teet och vi ordnar plats i nästa lastbil som passerar.

– Har cyklonen härjat här?, frågar min kompis **Bijoy** tehusägaren.

– Inte som i Paradep, men det har varit svårt för oss, vi har suttit hemma utan mat, el, vatten i flera dagar och min affärslokal är helt förstörd.

Landha får till slut tag på två platser i nästa lastbil. Vi åker sju stycken inklusive en mor och hennes 6-åriga dotter. De flesta är på väg till byar nära Paradep. Vårt samtal om cyklonen överröstar modern hindifilm-musik. Bland oss sitter **Naba**, en mekaniker som varit i Chandikhol.

Nabas by ligger i Bhutamundai, mellanstation på väg till Paradep. Naba berättar sin historia. Alla i hans svärfamilj har försvunnit utom en 80-årig farmor. Gråten står honom i halsen.

– Vem kan stå emot en havsvåg så hög som en stor kokospalm, vem kan...

Nabas svärfamilj hade sju medlemmar, och den enda överlevande var denna 80-åriga kvinna som varken kan se eller höra bra.

– Alla säger det var vårt öde. Och det fungerar som en tröst för honom. Jag frågar Naba om farmodern lever kvar i Ambiki (ett område som drabbades av stora flodvågor från havet och där många byar försvann).

– Nej, där finns ingen kvar för henne. Hon bor hemma hos oss nu.

Lastbilen rullar fram genom landsbygden och överallt ser man träd som ryckts upp med sina rötter, förstörda hus, och oframkomliga vägar.

Delstatens officiella rapport, s k *white paper*, beskriver att cyklonens vindhastighet var mellan 270 och 300 km per timme och varade cirka 48 timmar i kustområdet. Flodvågen från havet drabbade ett område stort som Skåne och Småland och var 5-7 meter hög.

Regnmängden dessa två dagar var mellan 447 och 955 mm, och flertalet stora floder längs Orissas kust drabbades av översvämningar. Delstatens huvudstad Bhubaneswar och den näst största staden Cuttack förvandlades till spökstäder efter supercyklonen. Transportvägar, vatten, el, telefon saknades i mellan två dagar och upp till en vecka.

På landsbygden kunde bara armén hjälpligt ta sig fram ännu 3-7 dagar efter katastrofen. Enligt samma officiella rapport drabbades 444 vägar och 11 riksvägar av cykonen. I delstatens totalt 12 distrikt (motsvarande län), 97 block (motsvarande storkommuner) och 28 städer drabbades 13 miljoner människor direkt eller indirekt av naturkatastrofen.

Antalet omkomna enligt delstatens officiella rapport uppgick till 9 885 baserat på en beräkning fram till och med den 6 december, men många bedömare anser att de slutgiltiga dödsiffrorna kan ha varit fem gånger högre.

Antalet husdjur (kor, getter, grisar och får) som dödades av cyklonen uppskattas till 315 000. Så många som 16 miljoner hus totalförstördes, liksom mer än 18 000 skolor. 1,3 miljoner hektar risodling som uppstiger till ett beräknat värde på 17 330 miljoner indiska rupees, ödelades.

Det jag hade hört från Monoj och Sudarsan på tåget från Calcutta, berättade de flesta

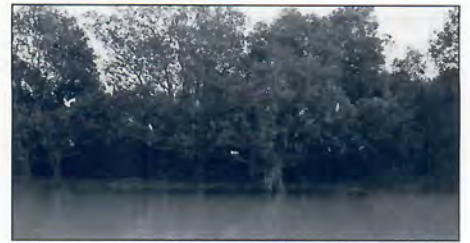
jag träffade i Paradep om. Vem kan glömma en vattenvåg på 7-10 meter, en vindhastighet på kanske 300–350 km/h? Alla berättar om ljudet, det obeskrivliga, ett ljud de aldrig hört förr, kanske som om tusen flygplan flög över byn på låg höjd, och ändå inte.

Överallt lyssnar jag till deras berättelser om sina upplevelser: "Flodvågen var hög som en till två kokospalmer och varade inte i ett par minuter, utan i kanske mer än en timme. Ett antal fiskebåtar kastades flera kilometer inåt landet".

EN EVIG VÄNTAN

PÅ DE FÖRSVUNNA

Delstatens officiella rapport nämner bara siffran 40 försvunna människor. Men många jag möter har en historia att berätta om hur dessa försvinnanden påverkat deras liv. Många har förlorat en del av sina liv, många faders- eller moderlösa barn har lämnats kvar i livet. I cyklondrabbade Ersama utförde man en gemensam dödsce-

För bara några år sedan fanns det mangroveträsk längs hela kusten. Nu har dessa i stor utsträckning huggits ner av hänsynslösa räkodlare som mutat tjänstemän och politiker för att kringgå lagstiftningen. Försvinner mangroveträden så försvinner en stor del av skyddet mot stormar som den som nu drabbat Orissa.

Området kallades före katastrofen för Orissas kornbod. Nu ligger jorden sprucken och genomdränkt av salt från havet. Det kommer att ta många år innan marken bär ris igen.

Förödda hus i mängder ute i byarna.

remoni. Liknande ceremonier har ägt rum i Tritol och på andra platser.

I Sashakuda träffade jag **Narsesh**, en fiskare som fortfarande håller fast vid tron på att hans bror ska komma hem en dag. De flesta i Sandhakuda är självförsörjande fiskare från delstaten Andhra Pradesh. Havet är en del av deras liv, de ger sig ut att fiska även under stormväder i sina små kanoter.

– Ingen trodde att det var en stor cyklon som skulle komma, berättar en 70-årig fiskare vid namn **Ramelu**. Många fiskare från Andhra Pradesh blev cyklonens första offer. Trots varningar vägrade människorna att lämna sina hem.

I Ambiki, i Ersamas kommun, kom den kraftiga havsflodvågen som en överraskning. De flesta invånare är flyktingar eller bosättare från Bangladesh och Västbengalen. Många är illegala invandrare. Deras dödstal ingår inte i den officiella statistiken.

Många överlevande lider av akut depression och några har blivit katatoniska (psykisk störning som gör att en människa

slutar att kommunicera). Överallt hos ögonvittnena, som själva är offer för katastrofen, hägrar den stora frågan: "Varför överlevde jag, när många av mina nära och kära är borta?"

Jag känner mig hjälplös, vilka ord kan trösta dem? Det finns gott om hjälporganisationer, gott om hjälparbetare från hela Indien.

– Bara lämna oss i fred, skrek en äldre kvinna till en journalist som skulle fotografera.

LUGNET EFTER STORMEN

Det var dödstyst efter stormen, berättade en äldre kvinna för mig i Sandhakuda.

– Allting försvann, våra ägodelar, våra boskap, våra nära och kära och en stor del av våra liv...

Folk greps av panik. Alla ville åka bort från döden. Men det fanns inga framkomliga vägar, ingen kommunikation fungerade, ingen mat eller dricksvatten fanns. Havsvågorna nådde mer än 30 km inåt

land. Tre miljoner människor blev hemlösa.

Två dagar efter cyklonen kunde delstatens chefsminister fara i helikopter över Paradep och Ersama. Delstatens huvudstad Bhubaneswar var lamslagen i en vecka; utan el, vatten, kommunikation eller basvaror. Allting blev dyrare. Hungriga människor började plundra mataffärer.

– Bara alkohol, mest hembränt, var skitbilligt. Inga kunder..., skämtade en äldre kioskägare när jag träffade honom i Sandhakuda.

Så småningom kom indiska armén som öppnade vägarna till det cyklondrabbade området. I delstaten finns inga riktiga förberedelseplaner inför en naturkatastrof av detta slag. Begränsande byråkrati, politisk ovilja och svag politisk ledning samt bristande organisation medförde förseningar i hjälpinsatsen. Många hjälporganisationer, NGO:er, satsade på "soppkök" och utdelning av basvaror till de drabbade.

Det fanns tusentals människokroppar att hantera, miljontals döda husdjur att begrava eller kremera. Förseningar kunde ha lett

till en stor miljökatastrof och att epidemier bröt ut. Men tack vare insatser från många NGO:er och från armén kunde detta förhindras. Regeringen skänkte 75 000 rupees (ca 15 000 kronor) till de avlidna närmas- te anhöriga. Familjer med förstörda bostäder fick 3 000 rupees. Många indiska delstater har bidragit med stora hjälpinsatser.

Människor har berövats inte bara sin förmåga att försörja sig, utan dessutom sin stolthet och människovärde. De har blivit hänvisade till att be om hjälp och t o m tigg- a. En liten del av bybefolkningen vägrar att ta emot hjälp och har försökt att komma på egna lösningar. En stor "hjälpindustri" har vuxit fram som har fått stöd från olika håll. Rykten går att hjälpsändningar i vissa fall hamnat i fel fickor.

– Cyklonen finns med oss så länge vi lever. Den har förvandlat oss från stolta jordbrukare till hjälpsökande utan värde, påpekade en äldre bonde på busstationen i Paradeep.

För första gången hände någonting unikt på den indiska politiska scenen. Att skicka hjälpmedel, mat eller pengar är annars mycket vanligt överallt i katastrofområden runt om världen, men inte i Indien. Men denna gång tog delstaten Maharashtra ansvar för rehabiliteringsarbete och dricksvatten i det drabbade Jagasingpur-distriktet, delstaten Gujarat lovade bygga upp skolbyggnader i Balasoredistriktet, och delstaten Rajasthan svarar för rehabilitering i angränsande distrikt.

Många enskilda organisationer, fackklubbar och enskilda individer har tagit initiativ till rehabilitering av de katastrof-drabbade människorna.

VEMS FEL, MÄNNISKANS ELLER NATURENS?

En gång i tiden var hela Orissas kustområden täckta av mangrovedjungel. Den trivs där tidvatten kommer dagligen. Träden har starka rotsystem som fungerar som ett sorts skydd mot starka havsströmmar, vindar och även cykloner.

Numera finns dock endast delar av djungeln kvar – i Vitarkanikas naturreservat. Cyklonen är ett återkommande naturfenomen i det tropiska klimatet i Bengaliska havet. Maj och oktober är cy-

Under senare år har bl a Röda Korset byggt några cycloncenter av det här slaget längs kusten. I Nuagarh-centret på bilden räddades 1 800 människor från en säker undergång. Det finns förslag hos delstatsregeringen om att bygga om byskolor till cycloncenter.

klonmånader.

Vid Orissas kust har de senaste tio åren ett stort antal flyktingar från Bangladesh liksom inflyttade människor från grann- delstaten Västbengalen bosatt sig. Här har funnits gott om jord utan ägare och om man lyckats muta de lokala myndigheterna har djungeln kunnat förvandlas till risfält.

De senaste fem åren har även räkodling på Orissas kust blivit en kommersiell suc- cé som bidragit till mangrovedjungelns allt snabbare försvinnande. Räkmaffian har av mutade lokala myndigheter getts tillstånd att skövla mangrovedjungeln och anlägga räkodlingar. Om tidvattnet inte når fram till träden dör de, djungeln förstörs och den kan inte återskapas. Denna uppfattning delas av många miljöaktivister. I de delar av mangrovedjungeln som är intakt är också skyddet mot cyklons framfart bättre. Träden fungerar som en naturlig vall mot vattnet.

Delstatsregeringen utreder nu istället om motorvägar längs kusten ska byggas för att ge skydd mot flodvågor vid cykloner. Ekonomiska medel för detta projekt planeras att ansökas om till bl a Världsbanken USAID, DFID m fl. Kommer detta projekt att leda till förstörelse av kvarvarande mangroveträsk och att Orissa hamnar i skuld- fällan?

NÄR KOMMER

NÄSTA CYKLON?

Den 17-18 oktober drabbades södra Orissa i Ganjamdistriktet av en stark cyklon med en vindhastighet på 180-200 km/h med 205 omkomna och en total förlust på 7 258 miljoner rupees. Tolv dagar därefter kom den värsta supercyklonen i mannaminne. Omkring 3-4 dagar efteråt spreds ett rykte i Paradeep om att ett fartyg läckte giftig gas. Människor flydde i panik från staden och betalade ibland 20 gånger mer än normal busstaxa för att komma därifrån.

Även ett litet lågtryck i november vållade oro över hela Orissa. De överlevande kommer alltid att bära en stor börda av skuld känslor, sorg och en känsla av evig väntan. Hjälpinsatser kan lindra deras materiella lidanden, men aldrig deras sorg och längtan.

– Det är mitt öde och Guds vilja, att vi inte har så mycket kvar... sade en 80-årig kvinna som förlorat de flesta i sin familj.

Jag skakar på huvudet och känner hur liten och hjälplös jag är i Moder Naturs famn.

Rabi Dash, text
Tapan Padhi, foto

Textgranskning:
Ingrid Dash och Staffan Lindberg

Körförbud utfärdat mot 4 000 bussar i Delhi

□ Indiens Högsta domstol har nyligen gett 4 000 bussar i huvudstaden Delhi körförbud. Staden är en av de fyra mest förorenade i världen. Domstolens order är drastisk, men mängden luftföroreningar i den Delhi är extremt allvarlig. Enligt indiska hälsomyndigheter beräknas en av tio människor som bor i Delhi utveckla cancer på

grund av luftföroreningar som orsakas av trafiken.

Förutom de 4 000 bussarna som har passerat den åttaårsgräns som domstolen bestämt, måste även 18 000 trehjuliga motordrivna rikshas och 2 000 taxibilar tas ur trafik, enligt domstolens beslut.

De indiska miljöaktivisterna var nöjda

med domstolens beslut.

– Varje misstag i processen för att gå över till gasdrivna bussar kommer att göra det enormt mycket svårare att minska luftföroreningarna i huvudstaden, säger Anil Agarwal från Centret för miljö och vetenskap, CSE.

Ranjit Dev Raj/IPS

Homayan Sadhu var tidigare soldat men beslutade sig för 10-15 år sedan att han skulle bli en sadhu och lära sig mer om sångaren och filosofen Lalons förkunnelse. Han spenderade fem år sittandes på en och samma plats försjunken i djup meditation. Efter denna själsliga rening ser han sig själv som sadhu och har i sin hemtrakt en ganska stor skara som följer honom och hans tolkning av Lalon. Han spelar på instrumentet ektara.

Abdur Rob är en mycket erkänd baulmusiker från Kushtia. Hans instrument är duttara. Han anser sig vara en av de mer initierade och troende. Tills för ett drygt år sedan var han en mycket aktiv musiklärare och medlem i Lalon-sällskapet Nabapran Andolon. Men efter att ha deltagit i några internationella musikfestivaler blev många upprörda och såg honom som en förrädare. En baulsångare eller sadhu får nämligen inte ta betalt för sina framträdanden. Abdur Rob ser sig dock främst som musiker. Dessutom har han en familj han måste försörja.

Bengalernas baul

– fredlig musik som oroar

Två gånger om året anordnas det baulfestival i sydvästra Bangladesh. Under en veckas tid kommer folk till Kushtia från hela Bangladesh såväl

som från Västbengalen för att hedra den bengaliska nationalsymbolen Lalon Shabs minne och lyssna till hans älskade sånger.

Kommittén anmodade baulsångarna att sjunga mer muslimskt orienterade sånger

Lalon Shah, eller Lalon Fakir som han också kallas, var en asketisk baulsångare som enligt sägen levde till 116 års ålder. Var och när han föddes är det ingen som vet, fast det hävdas att han dog i Kushtia den 17 oktober 1890, där man i dag finner hans mausoleum. Till denna plats vallfärdar två gånger om året hundratals Lalon-anhängare.

I mitten av oktober är det för att hedra hans dödsdag, och i mars för att fira Lalons egen tradition att inbjuda baulsångare och sadhus (gurus) till filosofiska gruppdiskussioner. Lalon själv komponerade hundratals sånger och inspirerade även nationalskalden **Rabindranath Tagore** till att använda baulmelodier i sin musikaliska produktion. När Tagore skrev *Amar Sonar Bangla*, vilken med tiden blev Bangladesh nationalsång, baserade han den på en traditionell baulmelodi.

Under hela 1900-talet har sadhus från hela Bengalen samlats vid graven i Kushtia för att tillsammans med sina följeslagare sjunga Lalons sånger och föra hans livsåskådning vidare. I mitten av 1960-talet oroades dock den pakistanska regeringen av baulsångarnas fredliga möten, på vilka det öppet hävdades att det inte fanns någon skillnad mellan muslimer och hinduer.

Detta stämde inte alls överens med idén om ett gemensamt hemland för Sydasiens muslimer. Således slog militären vid ett av Lalon-anhängarnas möten till med hård kraft för att stoppa dessa sammankomster. Man införde därefter Lalon-akademien och Lalonkommittén, två statliga institutioner bestående av politiker, kulturella personligheter och folk ur lokala administrationen som skulle organisera dessa möten så att de bättre passade in i det muslimska systemet.

Nabapran Andolon, vilket utgör den kul-

turella delen av den bangladeshiska forsknings- och lobbyorganisationen UBINIG, startades i början av 1990-talet som del av UBINIG:s ekologiska utvecklingsfilosofi baserad på Lalons livsåskådning. Rörelsen kan delvis ses som en motreaktion på Lalon-akademins tidigare monopol på tolkningen av Lalons sånger och filosofi.

Nabapran Andolon deltar dock inte i Lalon-akademins dagliga arbete eller i själva planeringen av baulfestivalen, även om flera av Nabapran Andolons aktiva musiker framträder. Nabapran har i stället offentliggjort att de på den tredje festivaldagen alltid har sitt speciella program, där man ska följa de traditionella riter och ceremonier som Lalon föreskrevit sina anhängare. Detta innebär en hel dags aktiviteter och diskussioner baserade på Lalons musik, sånger och filosofi.

Politiska höjdare

Man blir lätt betagen av det man ser när man besöker Lalon-festivalen första gången. De första två dagarna pågår påkostade och kommersialiserade shower på stora scenen med musiker från Dhaka och Khulna som utklädda till baulmusiker sjunger Lalons sånger. Dessa dagar deltar också ett antal av regionens politiska höjdare.

Förutom formella gäster och musiker anländer dessutom ett antal sadhus med sina följeslagare från hela landet. Under hela festivalen sitter de tillsammans i små grupper där de gemensamt diskuterar Lalons sånger och livsåskådning samt försöker att relatera detta till sina egna livsupplevelser. I anslutning till dessa små grupper framför också de mer traditionella baulsångarna sina tolkningar av Lalons sånger.

För att kunna erbjuda Lalons trogna anhängare de traditionella ceremonier som fö-

Asketen Lalon Shah blev enligt sägnen 116 år gammal.

respråkas i Lalons filosofi har Nabapran Andolon på den tredje festivaldagen sett till att de har möjlighet att följa traditionen utan Lalon-kommitténs inflytande. Till seden hör att fem-sex olika typer av reningsceremonier med föreskriven mat och tillhörande sånger skall utföras i rätt ordning under en hel dag och natt.

Inom Nabapran Andolon tar man detta mycket seriöst och samverkar nära med musiker och sadhus för att utföra det hela på rätt sätt. När Lalon-kommittén har sina påkostade shower under de första två dagarna så blandas oftast dessa viktiga ritualer och sånger ihop. De sångare som uppträder under dessa shower är ofta storstadsbaserade medelklassmusiker som sett en möjlighet att tjäna pengar på att framföra dessa alltmer populära folksånger. Tyvärr har de oftast en tämligen vag uppfattning om hela den tankeprocess och livsfilosofi som ligger bakom mystikern med Lalon och hans sånger.

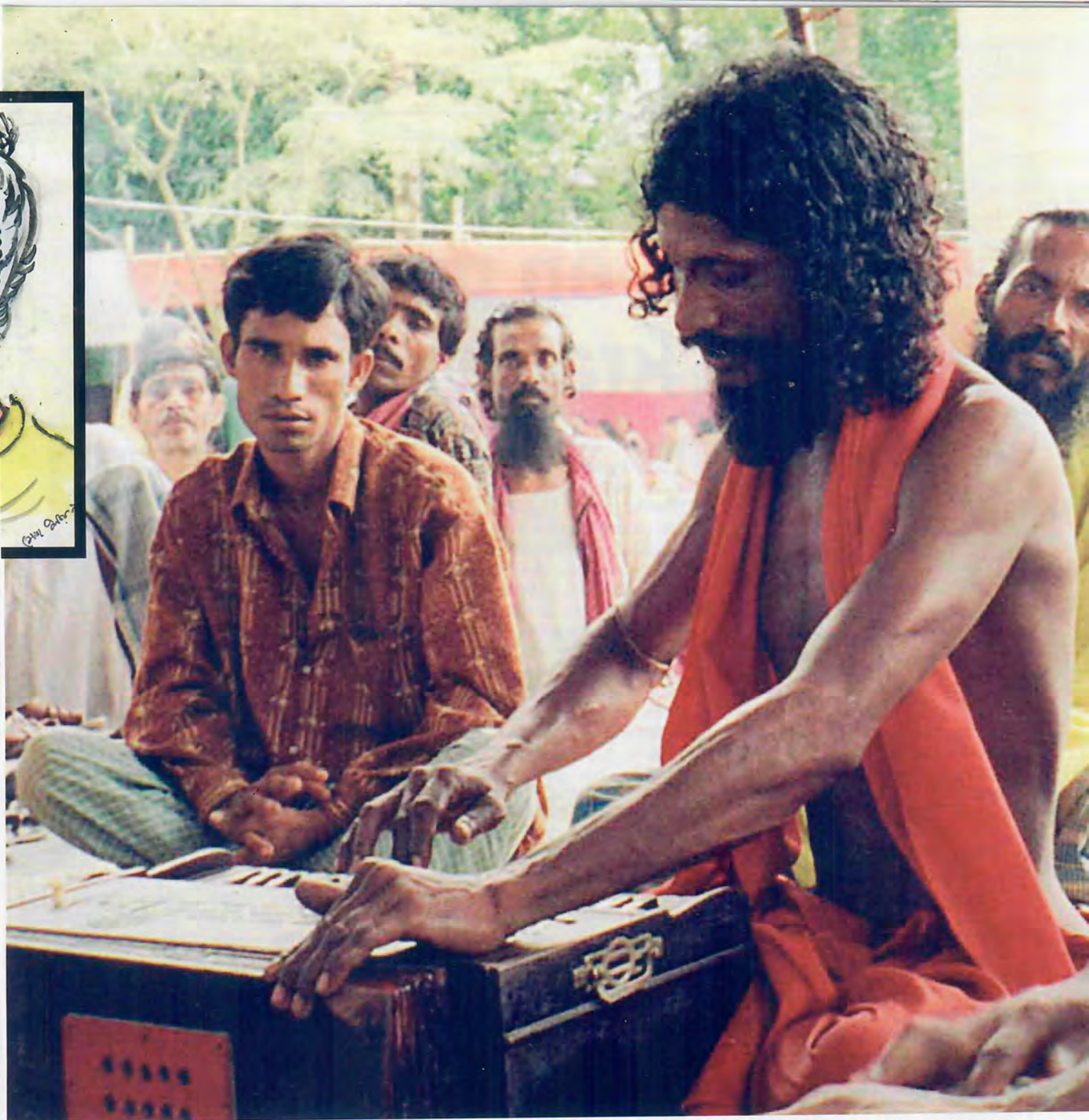
Humanistisk livsfilosofi

Likt sufismens anhängare bekänner varken baulsångare eller sadhus sig till någon av de stora religionerna, eller till de individuella begränsningar som betecknar det hinduiska kastsystemet såväl som islam. Deras livsfilosofi är humanistisk och baseras på tron att människan egentligen är en kvinnlig varelse *prokriti* (natur), inom vilken det finns ett manligt väsen *sain* (maken). Tillsammans utgör de ett mikrokosmos, människans odödliga själ, eller det Lalon själv i sina sånger kallar "den flyktiga fågeln".

Det finns enligt detta synsätt alltid en högre makt närvarande i våra hjärtan att vägleda och inspirera de som tror på mänskligheten. Sambandet mellan människa och natur är enligt Lalons livsåskådning ömsesidigt och oåterkalleligt.

Under färgglada skycken blandades Lalon-anhängare och baulmusiker. Här sovs, äts, diskuteras och uppträdes det under hela den vecka som festivalen pågick.

Kushtias egen Abu Talek spelade på hemmaplan för de tillresta Lalon-anhängarna. Han har fört den folkliga baul-traditionen vidare till sin dotter som också spelar och sjunger.

Baulsångare, sadhus och deras anhängare lever i egna kommuniteter. Ofta kretsar denna gemenskap kring en sadhu, vilken har vunnit erkännande som en renlärig man och genom lokalt inflytande samlat en skara anhängare omkring sig, vilka dyrkar Lalons såväl som sadhus egen livsfilosofi.

Anhängarna är vanligtvis en salig blandning existenser, såsom fränskilda eller utstötta kvinnor, frustrerade arbetslösa unga män, agnostiker, och vidskepliga individer. Många unga dras dessutom till dessa sadhus för deras avslappnade livsstil, med en friare syn på sex och användandet av stimulerande droger.

I Bangladesh skiljer man mellan vita sad-

hus, som erkänner kvinnornas roll och således kan ha familj, och svarta sadhus som menar att de inte kan ha en fysisk relation om de skall vara renläriga. Denna skillnad kommer sig av att olika Lalon-tolkningar genom åren uppblandats med muslimska, hinduiska och buddhistiska trosföreställningar.

Håller sig i bakgrunden

Sadhus är en sorts spirituella ledare som inte behöver vara baulsångare. De är snarare tysta betraktare, som håller sig i bakgrunden och emellanåt blandar sig i debatterna för att framföra sina åsikter i en fråga, eller för att lägga fram den tolkning som gäller inom den gruppering där de hör hemma. De kan liknas

vid muslimska *pirs*, hinduismens gurus eller buddismens lamor. Sadhus hävdar dock att deras livsåskådning är fri från all politisk och religiös anknytning och förkunnelse. Mellan olika grupper råder dock misstro vad gäller de övrigas hengivelse till Lalon, hans musik och inställning till livet. Det är inte helt olikt religion på så sätt att alla gärna vill hävda att deras tolkning bör ha företräde framför andra versioner, eller skulle vara riktigare än andras.

Under årets festival uttryckte Lalon-kommittén sitt missnöje gentemot de baulsångare som uppträdde på de mindre scenerna, vilka Nabapran Andolons medlemmar ocku-

Lalon Shahs grav i Kushtia.

FORTS.

perade under hela festivalen. Kommittéen anmodade baulsångarna att inte sjunga så hindu-influerade texter, utan mer muslimskt orienterade sånger eftersom Bangladesh ju är ett muslimskt land. ”Vi är ledsna”, svarade då sångarna, ”men vi kan faktiskt inte spela och sjunga Lalons sånger på något annat sätt, eftersom varken vi eller Lalon gör någon åtskillnad på människor vad gäller religion”.

Öppen schism

Denna dispyt är i dag bara ett av de tecken på öppen schism som råder mellan de traditionella baulsångarna och Nabapran Andolon å ena sidan, samt Lalon-kommittén å andra sidan. Detta visade sig också tydligt i valet av musiker som tilläts uppträda i de formella showerna och hur Lalon-kommittén underlät att organisera med boende och fickpengar till de tillresta baulsångarna, vilka i stället tvingades att sova ute i regnet.

I stället satsade man på att hyra ut marknadsstånd till försäljare av hindimusik och av skräp à la Kiviks marknad, vilka inte intresserade sig nämnvärt för baulmusik. Således tvingades baulsångarna att försöka överrösta Bolly-wood-musiken som pumpade ur marknadsförsäljarnas högtalarsystem. En tämligen ojämn kamp kan tyckas, men Lalons sånger lever ändå kvar i bengalernas hjärta och utvecklas, i synnerhet bland landsbygdens småbönder och landlösa. Nabapran Andolons arbete utgör här en begynnande gräsrotsrörelse för bevarandet av detta kulturella arv.

Robert Törlind (text)

Karolina Strand (foto)

Nazrul Islam – en poetisk kraftexplosion

Nazrul Islam föddes den 24 maj 1899 i en by nära Burdwan i nuvarande indiska Västbengalen. Familjen var muslimsk och fadern **Fakir Ahmed** bar titeln *kazi* (domare) som släkten lär ha fått från mogulkejsaren **Shah Alam**.

Liksom fadern blev Nazrul Islam tjänare vid en moské. Detta skedde 1909 sedan han avslutat sin grundskoleexamen ett år efter faderns död.

På grund av familjens fattigdom tvingades han bli medlem av ett folkdanslag och han skrev folkliga dramer för denna trupp. Det påminner om den selsättning som senare blev hans när han 1926 inträdde som chefskompositör i Bengalen hos grammofonbolaget *His Master's Voice*!

Men 1911 kunde han återuppta sin skolgång, och den fortsatte tills han 1917 tog värvning vid Bengaliska infanteriregementet och flyttades till Karachi och senare till Mellersta Östern.

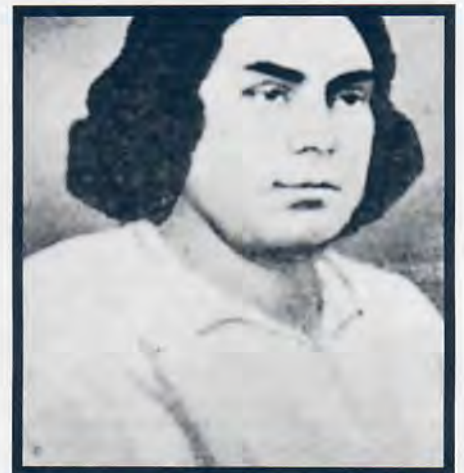
På så sätt kom han att grundligare studera persiska och arabiska. Han översatte bland annat **Hafiz** till bengali. För den bengaliska litteraturen fick detta betydelsen att persiska versmått nu infördes i poesin.

Sonen dog

1921 debuterade Nazrul Islam som poet med dikten *Rebellen*. Han hade just då gift sig men när han på grund av sitt deltagande i den indiska nationella befrielsekampen hamnade i fängelse skildes han från sin fru. Och 1924 gifte han om sig med hinduflickan **Pamila**, som kom att bli den fasta punkten i hans osäkra tillvaro.

1930 dog sonen **Bulbul**. Det gjorde ett djupt intryck och blev en vändpunkt i Nazrul Islams tillvaro. Han försökte trösta sig med att idka övningar i både yoga och sufi – för att på så sätt bidra till att minska den spänning som rådde mellan muslimer och hinduer före delningen av Indien 1947.

Vid det laget hade han gett ut en rad av sina mest betydande diktsamlingar: *Den brinnande lutan*, 1922, *Den förgiftade flöjten*, 1924, *Nerbrytande sånger*, 1924,

Nazrul Islams liv var stormigt. Hans diktande fick ett abrupt slut då han skadade huvudet under en yogaövning.

Näktergalen, 1928, novellsamlingen *Den fattiges lidande*, 1924, romanerna *Dimman*, 1924, och *Sväldöden*. 1927 översatte han *Internationalen* till bengali.

De intensiva yogaövningarna slutade med en katastrof. 1942 drabbades han av en mycket svår hjärnskada. Hans beundrande landsmän gjorde sitt yttersta för honom. Men trots att han således kunde besöka de främsta engelska specialister lyckades ingen återställa honom.

Som poet har Nazrul Islam inte kunnat undgå att jämföras med sin äldre och samtida **Rabindranath Tagore**. Mellan dem finns självfallet många olikheter. Tagore företräder den höglitterära och högkulturella västbengaliska atmosfären medan Nazrul Islam företräder det mera enkelt folkliga östbengaliska vardagslivet. Tagore företräder hinduismen medan Nazrul Islam företräder muslimerna.

Men den väsentliga skillnaden ligger i själva livskänslan. För Tagore – har någon sagt – står det som en central sanning att glädjen är ett uttryck för det eviga. Nazrul Islam däremot ser, som den rebellpoet han utnämns till att vara, den obändiga kraften, vitaliteten, kampen som sin mest angelägna drivfjäder i live. Hans intensitet och kamplystnad hittar man ofta uttryckt för i hans dikter.

Ny och gammal teknik ger

Uråldriga reservoarer rustas upp i Sri Lankas torrområden

Avancerade bevattningssystem var basen för en högkultur i Sri Lanka redan för två tusen år sedan.

I dag repareras gamla vattenreservoarer med hjälp av svenskt bistånd. För vatten är lika viktigt i dag som källa till liv och jordbruksproduktion.

Väntan på regn. Marken är torr och ljusbrun, monsunen dröjer. Men det brända landskapet öppnar sig i något som vid första anblicken ser ut som en liten sjö. Det är en vattenreservoar, byggd av människor för över tusen år sedan, som en del av ett komplicerat bevattningsnätverk som täckte stora delar av Sri Lanka.

”Låt inte en enda droppe vatten nå havet utan att först ha tjänat människan”, lär kung **Parakramabahu I** ha sagt på 1100-talet. Här i Hambantota-distriktet i södra Sri Lanka, kan vi än i dag se spår av hans filosofi.

– Vi hoppas att den här ska fyllas upp snart, säger **Premadasa Suryapokuna**, och visar mot reservoaren vars vattennivå ligger lågt i väntan på regnet.

Premadasa är småbonde, och vi träffade på honom vid reservoarens ena kant, där han och kollegan **Somasiri** var fullt upptagna med att sköta eldning av buskar och småträäd. Marken används efter eldningen för odling av säd som ger mat till familjen eller pengar på marknaden i närmaste stad. Svedj jordbruk, där bränd vegetation återför näring till marken, är ett vanligt sätt att bruka jorden i Sri Lanka, vid sidan om *paddy*, risodlingen.

– Vatten är det största problemet i det här området, konstaterar Premadasa, som själv har fru och fem barn att försörja med det han kan odla på ett halvt tunnland jord.

IOGT-rörelsen bidrar

Därför tvekade Premadasa och Somasiri inte att hjälpa till att restaurera den gamla reservoaren som stått orörd i nästan hundra år och förstörts rejält av vädrets makter. Det var 1993 som Forut, svenska och norska IOGT-rörelsens biståndsorgan i Sri Lanka, startade sitt projekt i Hambantota-området. Man hade sett hur fattigt människorna levde i området, och hur de fick gå flera kilometer och sedan stå i långa köer för att hämta vatten från tankbilar.

Att bygga upp vattenreservoarerna lö-

En gång fanns 11 200 vattenreservoarer i Sri Lankas torrzon. Nu rustas en del av dem upp med svensk-norska biståndspengar. Bandula Weerasinghe är projektledare vid Hambantota-reservoaren.

ser ett av de största problemen på den fattiga landsbygden, konstaterade Forut, och 1995 var det dags för Koragahawella-reservoaren, vid Premadasas mark. Människorna i närområdet bidrog med sin arbetskraft och hela den väldiga reservoaren reparerades med endast enkla redskap.

Foruts projektledare i området, **Bandula Weerasinghe**, visar på röret som leder vatten från reservoaren och ut till jordbruksmarken. En brunn intill ger dricksvatten till närboende.

– 101 familjer drar direkt nytta av reservoaren, säger han.

Hittills har Forut reparerat elva reservoarer i Hambantota-området. Hambantota ligger i Sri Lankas torrzon, som omfattar hela de norra och östra delarna av ön. Dessa områden är glest befolkade i dag. Men en gång var just torrzonerna civilisationens hjärta. De viktiga kungadömena och högkulturerna Anuradhapura och Polonnaruwa, som blomstrade från 200 f Kr och fram till 1200-talet, låg i torrzonerna och byggde sitt välstånd på det effektiva jordbruket och dess bevattningsnätverk. Överallt låg vattenreservoarer, som var allt från en fotbollsplans storlek till flera kvadratkilometer, och som gjorde od-

ling möjlig även under de långa torrperioderna. Från varje reservoar gick snillrikt konstruerade bevattningskanaler, ett system forskare prisar som den tidens mest avancerade i världen.

Viktig symbolisk fråga

De engelska kolonistörerna räknade 1904 till 11 200 stora vattenreservoarer i enbart de norra delarna av Sri Lanka. Då var de redan sedan länge övergivna, och folkflyttningar hade gjort torrområdena öde, medan den största delen av befolkningen nu bodde längs kusterna och i sydväst. Men fortfarande är vattenreservoarerna viktiga, inte minst symboliskt.

Den traditionella singalesiska byn sägs ha tre viktiga institutioner: templet, vattenreservoaren och risfältet. Buddist-templet står för den religiösa vägledningen, vattenreservoaren står för samarbete och produktivitet, medan risfälten ger människorna liv.

Tillsammans ger de bilden av den harmoniska singalesiska byn, som nu hotas av vattenbrist efter vattenreservoarens förfall men också splittring sedan partipolitiken kommit till byn.

Att återupprätta harmoniska lokalsam-

vatten

Kusumalata bor intill Hambantota-reservoaren i ett nybyggt hus tillsammans med sin son, man och mamma.

hällen, där det finns tillräckligt med mat och vatten, är en målsättning för Forut. 1997 tilldelades organisationen ett miljöpris för sitt arbete med vattenreservoarerna. Men förutom detta för man också en kamp mot fattigdomen med hjälp av inkomstgenererande aktiviteter, spar- och lånekassor och hjälp med bostäder och landrättigheter.

Svårt med dricksvatten

På vägen från Koragahawella-reservoaren tittar vi in hos **Kusumalata**. Hon bär sin lille son på armen, och välkomnar oss i det nybyggda huset där också hennes make och mamma bor. Med stöd från Forut har de kunnat bygga huset och familjen överlever på att odla bananer, kokosnötter, kassava och maniok.

– Det är svårt med dricksvatten, speciellt vid den här tiden på året, bekräftar Kusumalata, som har en bit att gå ner till brunnen vid reservoaren. Också hon väntar på regnet, som kan fylla reservoaren och vattna det torra landskapet.

Camilla Orjuela
text & foto

Hetta och elstölder hotar att mörklägga indiska storstäder

Den indiska sommaren kom tidigt i år, och Nordindien har flämtat under lång tid i temperaturer mellan 40 och 45 grader. Vid en sådan hetta blir vattenbristen akut.

Även "normalt" har indiska stadsbor vatten i kranarna endast några timmar per dygn, och alla som kan har därför vattentankar på taket som fylls under de korta timmar då vattenledningarna är öppna. I det heta solskenet blir vattnet i tankarna ofta så upphettat att man skällar sig vid duschning. Man får alltså fylla en hink med vattnet och låta det svalna före kroppsvätt.

Behovet av luftkonditionering och kylning blir under dessa omständigheter mycket stort. Detta stupar dock på bristen på elström, med ideliga och ofta långvariga strömavbrott till följd. Vissa distrikt i Delhi har fått vara utan el 36 timmar i sträck. Och utan el fungerar inte heller vattenpumparna, och myndigheterna tvingas köra ut vatten med tankbilar.

Alla myndigheter förbjöds att använda luftkonditioneringsapparater på kontoren, och allmänheten uppmanades till frivillig sparsamhet – något som var svårt att få igång då temperaturerna steg mot 45 grader.

För att gardera sig mot de ständiga strömavbrotten har de flesta butiksägare placerat ett eget litet litet bensin- eller diesel-drivet kraftverk utanför butiksdörren. Dessa dras i gång när strömmen på nätet faller bort. En indisk butiksarkad erbjuder på detta sätt en påfrestande miljö med starkt buller och täta avgasmoln från alla de små "kraftverken".

Självpåtagen noll-taxa

En av flera förklaringar till elbristen är att en stor del av konsumenterna åtnjuter en självpåtagen noll-taxa. Man räknar med att 40 procent av strömmen i Delhi stjäls genom amatörmässiga tjuvkopplingar på nätet. Det är inte minst sluminvånarna (över 50 procent av befolkningen enligt ett uttalande av delstatens chefsminister förra året) som gör sig skyldiga till stöld av elström.

Detta leder inte bara till att elektricitetsbolagen får gigantiska ekonomiska underskott utan även till ideliga bränder till följd av kortslutningar i de primitivt kopplade ledningarna. I de sammanpackade slum-

områdena där hyddorna ofta har tak eller väggar av plast eller andra lättantändliga material blir bränderna lätt katastrofala. En brand i ett av Delhis slumområden förra året krävde ett 30-tal dödsoffer.

Handlingskraft saknas

Ansvariga politiker saknar handlingskraft och mod att agera mot elstölderna. Man är livrädd för att stöta sig med sina "röstbanker". Ingen politiker vågar ta ansvar för att släcka ljuset och TV-apparaterna i slumområdena.

Elverkstjänstemän som försöker ingripa hotas med stryk, men låter sig vanligen mutas till att blunda för elstölderna. Mutorna blir billigare än elräkningar och tjänstemännen inkasserar belåtet en extra inkomst. Alla – politiker, konsumenter och tjänstemän – tjänar alltså på systemet. Ytterst blir det skattekollektivet som så småningom kommer att få betala.

Missbruket leder till att delstaterna saknar medel till att betala sina elräkningar till den centrala kraftmyndigheten (National Thermal Power Corporation, NTPC). Det handlar om en skuld tillväxt på 100-tals miljoner rupier varje månad. NTPC har nu tappat tålamodet och hotar med stora inskränkningar i el-leveranserna, vilket skulle lägga stora delar av den indiska huvudstaden i mörker och outlidlig hetta. Till slut blir säkerligen regeringen tvungen att skjuta till skattemedel.

"Mättnadspunkten nådd"

Sheila Dixit, Delhis chefsminister, talade vid ett seminarium förra året om "Delhis stadsmiljö under 2000-talet" och yttrade därvid:

"Vi har nått mättnadspunkten. Vi kan helt enkelt inte härbärgera fler människor. Vår infrastruktur klarar inte folktillströmningen. Delhi har visserligen den högsta per capita-inkomsten i Indien, men ändå lever 60 procent av invånarna under fattigdomsstrecket och 2,7 miljoner är arbetslösa".

Ibland har man svårt att förstå varför så många politiker ivrigt eftersträvar regeringsansvaret i detta land med så enorma och till synes olösliga problem.

Samuel Strandberg

Mer hetta – VAND!

Torkan sprider sig i Afghanistan

Den svåra torkan i Sydasiens drabbar också Afghanistan, där det i vissa områden inte har regnat på tre år. Inte förrän i november väntas någon nederbörd.

FN fruktar nu att den värsta torkan på trettio år är än mer omfattande än vad som från början befarades. Enligt FN:s samordnare för det humanitära biståndet till Afghanistan, **Sayed Ahmed Farah**, drabbas halva den afghanska befolkningen av den uteblivna nederbörden. Rapporterna når nu Islamabad om att inte endast den sydvästra landsändan, som man först trodde, är drabbad. Också i norr och i landets centrala delar slår torkan hårt:

– Det kan vara så illa att i det närmaste all gröda beroende av regnvatten är förstörd, sa han vid en presskonferens.

Enligt de prognoser han presenterade kommer tre till fyra miljoner människor att drabbas svårt och ytterligare åtta till tolv miljoner människor i mindre omfattning. Ännu finns dock inte några rapporter om utbredd svält.

Afghanistan konsumerar fyra miljoner ton säd per år. I fjol var underskottet rekordstort – 1,1 miljoner ton. I år pekar allt på det dubbla. För att kunna bistå den drabbade befolkningen med livsmedel och hälsovård har FN värdjat om nya 67 miljoner US-dollar i bistånd. Med provisoriskt ordnad vattenförsörjning hoppas FN kunna förhindra en inflyttning till städerna:

– Bönder och nomader ska få utsäde, foder och veterinärhjälp för att hålla några djur vid liv, sa Farah.

Vatten "förspills"

Överallt grävs och borrar brunnar. På landsbygden och i städerna. Djupare, nya. Vatten som snart behövs som dricksvatten "förspills" när bönder försöker rädda vad som räddas kan av sin skörd.

Samtidigt består de politiska spänningarna i landet. Militärt är slaget ännu oavgjort mellan regeringen (talibanerna), som kontrollerar större delen av landet, och oppositionen i norr (den förra regeringen). Ännu en slutoffensiv mot den Nordliga alliansen väntas inom de närmaste veckorna.

– Givarna har uttryckligen varnat talibanerna att ännu ett militärt äventyr riskerar att sänka omvärldens biståndsvilja. De bär det yttersta ansvaret för befolkningens välfärd, underströk Farah.

Redan diskuteras informellt i FN utökade sanktioner mot Afghanistan.

Det är den eftersökte **Osama bin Laden** som i så fall skapar nya problem för Afghanistan. I november i fjol införde FN:s säkerhetsråd begränsade ekonomiska sanktioner mot talibanerna, sedan de vägrat att utlämna den som terrorist utpekade saudiern. Nu reses kraven i FN på skärpta sanktioner inte bara ifrån Washington utan även ifrån Moskva, där Afghanistan ses som uppmarschområde för den tjetjenska gerillan.

Hårt provad befolkning

Sayed Ahmed Farah framhöll dock att utvidgade sanktioner mot Afghanistan skulle drabba många afghaner mycket svårt.

– De skulle ha en extremt negativ effekt på den redan hårt provade befolkningen, sa han på en presskonferens i Islamabad i början av juni.

Också Pakistans utrikesminister **Abdul Sattar** har givit talibanerna understöd. I ett försök att mildra kritiken av Kabulregimen meddelade han nyligen att den har försäkrat honom att alla träningsläger, om sådana finns i Afghanistan, kommer att stängas.

– Den afghanska regeringens förmåga att hantera situationen har tyvärr minskats av de pågående fiendtligheterna och utländsk inblandning, sa han.

Abdul Sattar påminde också om att flera länder när det begav sig var behjälpliga med att sända utländska medborgare till Afghanistan. De deltog då i afghanernas kamp mot den sovjetiska ockupationen. Och utrikesministern citerade ett uttalande av en tidigare CIA-chef i Islamabad från januari i år: "CIA sände 25 000 utlänningar som stred vid afghanernas sida för deras lands oberoende."

– Hur många av dem återvände, hur många av dem finns fortfarande kvar, frågade utrikesministern retoriskt. Det vore fel att utgå från att deras närvaro uppmuntras av den afghanska regeringen. Vi försöker etablera ett gott samarbete med den för att lokalisera dessa element.

Bilden är motsägelsefull: Å ena sidan sanktioner, å andra sidan daglig livsmedelshjälp till uppemot en miljon afghaner.

I Afghanistan skymmer effekterna av torkan det internationella spelet. Det hamnar helt i skuggan av försöken att motverka den kanske värsta naturkatastrofen på tre årtionden. Inte desto mindre är guvernören i den södra provinsen Kandahar, talibanernas starkaste fäste, **Mullah Muhammad**

FOTO: AMIT BHARGAVA/PRESSENS BILD
Två kvinnor sitter på en helt uttorkad flodbädd i Rajasthan. För Indien och Pakistan kan den senaste tidens hetta innebära ett framtvingat men välkommet samarbete. I Afghanistan tränger torkan bort tusentals människor från sina hem och talibanerna sätts under hård press.

Hassan är upprörd. Afghanistan står inför en humanitär katastrof. Omvärldens vilja att bistå beror på att vissa regeringars goda vilja – eller motvilja:

– Bistånd borde inte vara politiskt villkorat. Vill ni hjälpa dem som drabbas, bara bistå dem när de behöver det – eller bara när det är lämpligt för era politiska mål?

Anders Davidson

Indien–Pakistan:

Hettan tvingar fram samarbete

Den akuta vattenbrist som drabbat stora delar av Indien och Pakistan har fått de två kärnva-penmakterna att lägga motstridigheterna åt sidan och fundera på samarbete för att hjälpa de drabbade.

Vid en tidpunkt då våra folk drabbas av en naturkatastrof måste vi ägna våra resurser och vår uppmärksamhet på att lindra deras lidande, hellre än att inta aggressiva ståndpunkter, säger Pakistans diktator Pervez Musharraf.

Den militäre ledaren, som störtade den demokratiskt valda regeringen förra året, beskriver torkan som har fått grepp om provinserna Baluchistan och Sindh i södra Pakistan som "en av de värsta naturkatastroferna i landets historia".

– Befolkningen i Pakistan känner för de drabbade i Afghanistan och Indien, deklarerade Musharraf.

Omkring tre miljoner människor i de två pakistanska provinserna lider av akut vattenbrist, enligt preliminära uppskattningar av FN. Det innebär brist på dricks-vatten, bevattning och till boskap.

Torkan har lett till att många människor

redan flytt de drabbade områdena och hundratals djur har dukt under, enligt FN-tjänstemän i Islamabad.

Och situationen är ännu allvarligare i Indien där omkring 50 miljoner bönder drabbats. Tiotusentals människor har tvingats fly från sina byar i delstaterna Gujarat, Rajasthan, Andra Pradesh och Orissa.

Indiska väderexperter förespår dessutom små monsunregn i år. Monsunregnet väntas i juni och det är vitalt för att fylla på vattenförråden i landet. Den indiska premiärministern Atal Behari Vajpayee vädjade

VÄND!

FORTS.

därför i TV till medborgarna att skänka pengar till de drabbade områdena.

Den indiska regeringen har inte reagerat på Musharraf's indirekta inbjudan till samarbete men vattenexperter håller med om hans uttalande att torkan "måste bekämpas genom regionalt samarbete". Det är den enda långsiktiga lösningen på regionens vattenbrist, menar bland andra den indiska vattenforskaren **B G Verghese** vid Centre for Policy Research i New Delhi.

Han anser att de båda länderna har mycket att vinna på att samarbeta om utnyttjandet av de begränsade vattenresurserna.

Den främsta källan till vatten i Pakistan och de indiska områdena i nordväst är Indusfloden och dess fem bifloder. Indus rinner ner från Himalaya genom nordvästra Indien till Pakistan.

Indien och Pakistan ingick ett fördrag om nyttjandet av flodens vatten för 40 år sedan. Verghese anser att det är dags för ett "Indus II-avtal".

Vattnet från floderna har gjort den indiska staten Punjab till landets kornbod, men den angränsande pakistanska provinsen Punjab ligger fortfarande efter.

Kriget blossade upp

Politikerna med ansvar över de båda Punjab möttes i Lahore under den indiske premiärministern Vajpayees resa till den pakistanska staden i mars 1999. Då beslutades att den pakistanske ministern för Punjab skulle besöka sin indiska motsvarighet tillsammans med en delegation av experter från Pakistan, för att lära av de framgångar som gjorts i indiska Punjab.

Men resan blev aldrig av på grund av kriget som blossade upp i Kashmir mellan de båda staterna förra sommaren. Andra förslag på samarbete som frusit inne är försäljning av utnyttjad elektricitet från Pakistan till Indien. Elen skulle ha använts till vattenpumpar inom jordbruket.

Det finns också utnyttjade möjligheter att bygga fler fördämningar på Indusfloden för att se till att inget vatten flyter tillbaka till Arabiska havet oanvänt.

Ett annat viktigt område där länderna kan samarbeta är utbildning i hur vatten kan användas mer effektivt inom jordbruket. Över hälften av allt vatten som används i Sydasiens går till jordbruket och undersökningar visar att över hälften av det vattnet slösas bort.

Precis som överallt annars i Indien sväljer risodlingarna i Punjab stora mängder vatten. I genomsnitt 15 000 liter vatten används för att producera ett kilo oskalat ris. Experter anser att hälften borde räcka.

Muddassir Rizvi/IPS

Inte bara Daniel

Daniel Ågren från Jönköping på ön Lanka 1724-1741.

Del 2

Daniel Ågren är inte den enda tidiga länken mellan Sverige och ön Ceylon. Det skulle komma fler efter honom, speciellt från Jönköping. Arkivarie **Per Ericsson** från Jönköping har i domböcker funnit fyra Jönköpingsbor som på 1700-talet reste till "Ostindien", varav dock endast en återvände. De andra vet man (ännu) ingenting om. Det fanns en smålänning som hette **Anders Toreson**, som på 1670-talet besökte ön.

Historikern **T J Arne** kom på 1950-talet fram till att från mitten av 1600-talet och fram till 1700-talets slut tog minst 20 000 svenskar anställning i nederländsk tjänst. År 1725 fanns 24 svenskar anställda inom kompaniet. År 1750 fanns 16 stycken och 1780 fanns 27 svenskar anställda hos kompaniet på Ceylon.

Under 1600-talets andra hälft anlände i genomsnitt fem svenskar på varje fartyg till Batavia (Djakarta) på Java och under **Gustaf III:s** tid var siffran elva svenskar. Från Batavia fördes de till olika handelsstationer för kompaniet i Japan, Kina, Indiens sydostkust och Ceylon.

Svenskar och briter gifte sig

Vi kan följa dessa namngivna svenskar ibland i flera generationer på Ceylon som till exempel i fallet med släkten Tranchell från Romelunda. Släktgrundaren, **Johannes Tranchell**, kom till Ceylon i en brytningstid, då den nederländska kolonialmakten försvagades och slutligen fördrevs och ersattes med den brittiska kolonialmakten omkring 1795. Tjänstemännen stannade dock kvar och blev ryggraden i den brittiska administrationen. Brittiska och svenska ättlingar gifte sig med varandra. Släkten Tranchell finns fortfarande på Lanka.

Jag har kommit fram till att bland de första svenskarna som lämnat spår från en resa till ön Ceylon finns "**Nils Matson Kiöping/ Kongl:May:ttz fördetta SkepsLieutenant**". På 1650-talet besökte han ön och publicerade en reseskildring därifrån i Visingsborg 1667. Det var i en volym med titeln *En kort Beskrifning Uppå Trenne Resor och Peregrinationer*.

Han hade besökt hovet i Nuvara (Kandy) under konung **Rajasimha II** (1635-1687). Han sammanfattade sina intryck på följande sätt: "Thenna Öön Ceylon är een aff the fruchtbaraste Landh som uppå Jordenne bekanta ära; Och kallas therefore thet Jordiska Paradiiset...".

(Vad han beskriver är dock inte alltid paradisiskt).

Vi måste alltså göra oss av med den vitt utbredda förställningen att den första svenska reseskildringen av ön är skriven av Linnélärjungen **Carl Peter Thunberg**, som utgav sin reseskildring på 1770-talet, alltså mer än 100 år efter att Nils Matson Kiöpings skildring hade utgivits.

Konungen läste om Sverige

Konung **Rajasimha II** kände faktiskt till Sverige. Han erhöll 1652 som gåva en bok på latin om Sverige och dess krig av en holländsk diplomat. Eftersom konungen inte kunde läsa latin lät han översätta boken till portugisiska, vilket han talade och läste. Det känns egendomligt att veta att konungen på Lanka vid mitten av 1600-talet satt och läste en bok på portugisiska om Sveriges krig med andra länder.

Kiöping började sin resa 1647 och återvände 1658 till Stockholm. Under resan besökte han många länder. 1654 fanns han på Ceylon, men exakt hur länge han var där och vad hans egentliga ärende var framgår inte av hans egen skildring. Han är sparsam med exakta tids- och ortsangivelser. Inget antyder att han lärde sig något ceylonesiskt språk, sinhala eller tamil, portugisiska eller holländska. Det tyder på att hans vistelse på ön var kort, kanske ett eller två år.

När Kiöping utgav sin bok fanns ännu inte de stora reseskildringarna av **Philip Baldaeus** och **Robert Knox**, men han refererar till ospecificerade arbeten om Afrika, Asien, China, Japan på engelska och holländska. Nu ville han ge ut ett arbete på svenska. Han vände sig till ett förord till "gunstige Läsare" för att ge en bakgrund till sin resa. Hans förklaring, som redan ges i boks titeln i annan form – *then goda Läasren till nytta/Lust och Tienst* – apellerar till våra nutida begrepp som självutveckling och allmännytt.

Hänförelse och skräck

I sina skildringar pendlar Kiöping mellan hänförelse och skräck inför det okända. När han berättar något, säger han ofta vad han själv sett, men han säger aldrig vad han blott hört från andra. Vad han hört är ibland skrönor, men de berättas med samma entusiasm och oskuldsfullhet som självupplevda händelser. Bland de senare finns naturbeträktelser och deltagande i rättegångar och bevittnande av verkställande av domar.

Kiöping utnyttjar det faktum att hans bok också innehåller beskrivningar av

Ågren...

Japan och Kina med jämförande betraktelser av likadana eller kontrasterande kulturfenomen. I bakgrunden finns den svenska kulturen som underförstått ställs i relation till dessa främmande kulturer. Det är kanske det han menar med att resandet ger "Förfarenhet uthi åthskillige Folcks och Landskapers Natur och Egenskaper". Styrkan och det säregna i Kiöpings skildringar av Ceylon är just jämförelserna mellan vitt skilda kulturer.

Han var hänförd av naturen och ägnar fler ord åt att skildra denna än människorna. De figurerar bara som förvaltare av naturen och mest skildras deras underliga utseende och beteende. Hans reaktion är mer förundran än förakt.

Kiöpings bild av Ceylon kan jämföras med bilden av en exotisk marknadsplats med naturprodukter. Men i denna bild finns även fröet till en Ceylonbild med fasta konturer som fanns redan före **Daniel Ågrens** resa till Ceylon 1724. I nästa nummer återkommer vi till Ceylonbilden som formades under 1600-talet och som Daniel Ågren sannolikt tog med sig till Ceylon.

Svensk vägvisare

Det fanns många skildringar på tyska, franska, engelska och portugisiska på 1600-talet om Ceylon. Några av skildrarna beskrev även svenskar på ön som t ex sydtysken **Martin Wintergerst**, en bagarlärling, som publicerade sin skildring 1712 efter 22 års resa i Asien.

Hans överordnade på ett lagerhus i Colombo var en icke namngiven svensk och hans närmaste vän var också en ej namngiven svensk, som blev hans vägvisare. De kallade varandra bröder. De stod varandra så nära att de belöt att testamentera sin egendom till varandra om något skulle hända dem. Svensken tillfogade en klausul i testamentet, enligt vilken 100 dalar av hans kvarlåtenskap skulle gå till ett visst barnhem, där det fanns ett barn, som han avlat med en "svart" kvinna. Wintergerst berättar att "min svensk blev sjuk" och att han dog kort därefter.

Peter Schalk

Artikel nr 1 om Daniel Ågren var införd i årets första Monsun, SYDASIENS web-tidning. Surfa till: www.sydasien.m.se/monsun.html

Karl Reinhold Haellquist död

Främsta länken till Sydasiens historia och nutid

Historikern

Karl Reinhold Haellquist, trogen medarbetare i SYDASIEN, har avlidit 69 år gammal. In i det sista ställde han upp med material till tidningen.

Karl Reinhold Haellquist i samspråk med Benazir Bhutto i Köpenhamn 1990.

Karl Reinhold Haellquist studerade historia i Lund och anställdes 1969 på Centralinstitutet för Nordisk Asienforskning i Köpenhamn, sedermera Nordiska Institutet för Asienforskning, där han verkade fram till sin pensionering för några år sedan.

Ett stort livsverk och pionjärbete är därmed till ända. Karl Reinhold, som alla kallade honom för, fick tidigt ett starkt utvecklat intresse för historia och aktuell politik i Indien och hela Sydasiens och kom tillsammans med **Inger Sondén Haellquist** att skriva standardverket *Indiens och Pakistans Historia* (först utgivet 1969) som kommit ut i många och senare reviderade upplagor. Denna välskrivna och fängslande bok har betytt mycket för oss skandinavers förståelse av Sydasiens i modern tid. Boken uttrycker också författarnas historie- och samhällssyn – öppen, vidsynt och anti-etnocentrisk. I detta arbete fanns en pedagogisk grundsyn som var radikalt annorlunda än den eurocentriska världsbild som då präglade vår bild av omvärlden.

Karl Reinhold Haellquist och hans medarbetare, verksamma inom skola och bildningsarbete, hade under 60-talet utvecklat helt nya perspektiv i studiet av och undervisning om utomeuropeiska kulturer som blev en självklar del av 60-70-talens uppgörelse med de gamla bildningsideal.

På Asieninstitutet arbetade Karl Reinhold oförtrutet i nästan 30 år med att förverkliga sina bildningsideal. Genom sina gedigna kunskaper och sitt enorma internationella kontaktnät blev han den främsta länken för generationer av skol elever, studenter och forskare till

Sydasiens historia och nutid. Han föreläste överallt och i alla sammanhang, han reste, han ordnade konferenser, han organiserade publikationer av alla de slag och hans skrev hela tiden, lärt och populärt.

Under alla år av förändringar inte minst vad gällde inriktningen, var han en klippa på Asieninstitutet – det vänliga och tillmötesgående ansiktet utåt. Han försvarade också Sydasiens plats i den nordiska forskningen när vindarna hela tiden blåste mot det ekonomiskt mer attraktiva Öst- och Sydostasien.

Karl Reinhold var en trogen medarbetare i redaktionsarbetet på SYDASIEN sedan starten 1976. Han skrev många viktiga och centrala artiklar om Indien och Pakistan. Dessutom ryckte han ofta in och försåg tidskriften med nyheter och faktauppgifter av alla de slag. Bara några dagar före sin död, lämnade han in den faktaöversikt om Maldiverna som publicerades i nr 1/2000.

För oss var Karl Reinhold en generös och varmhjärtad äldre kollega och vän som betydde mycket för vår forskning och undervisning och vårt tidskriftsarbete om Sydasiens. På något sätt fanns han alltid i närheten och hjälpte till när vi som bäst behövde det. Genom sina kunskaper, sin överblick och klokhet kunde han alltid bistå. Genom sin öppenhet och rättframhet gav han alltid raka synpunkter som ofta fick oss att tänka om.

Vi är tacksamma för allt han gav och vi sörjer honom djupt.

Staffan Lindberg

Ordförande Tidskriftsföreningen Sydasiens

Lars Eklund

Redaktör SYDASIEN sedan 1982

Vackra illustrationer, förnämligt språk men...

Salim Alis Indien är inte dagens Indien – tyvärr

ASHOK S KOTHARI & BF CHHAPGAR
Salim Ali's India

Bombay Natural History Society &
Oxford University Press, Bombay

Salim Ali föddes 1886. I många år arbetade han på Bombay Natural History Society (BNHS). De flesta av hans böcker är utgivna på Oxford University Press (OUP). För att fira hans 100-årsdag gav OUP, för fyra år sedan, ut boken *Salim Ali's India*.

Salim Alis Indien är inte dagens Indien. Det är den brittiska erans Indien. Boken om denna tid har förgyllts med **James Forbes**, **Elizabeth Goulds** och **John Goulds** synnerligen vackra 1700- och 1800-talsmålningar. Även textinnehållet rör sig bakåt i tiden. I en artikel från 1971 återger Salim Ali det ornitologiska Indiens historia.

Från början utgjordes den mest av brittiska kolonialtjänstemän och officerare som använde – eller utnyttjade – sina ställningar för att skjuta, observera och måla av fåglar.

Då första världskriget bröt ut tog många brittiska soldater värvning i Indien. Bland dessa fanns ett flertal fältbiologer och professionella ornitologer vilka avsevärt bidrog till den indiska kunskapen om fåglar. Vid självständigheten 1947 droppade dessa tidiga vetenskapsmän av och i stället blev BNHS, med säte i Bombay, centrum för den indiska ornitologin. Salim Ali kom ett leda verksamheten.

Otillgängliga öar

Alis inledning följs av en artikel från 1813, skriven av James Forbes. Han berättar historien om en Sarus-trana som han tämjde i Indien innan en vän tog den till England. Tranan hamnade på ett menageri och när Forbes kom dit på besök så – hör och häpna – kände tranan igen honom och hälsade! Berättelsen följs av **Humayun Abdulalis** artikel från 1939 om "Vengurklippornas tornsvalor och tärnor". Jag har själv besökt dessa otillgängliga öar vid Konkan-kusten norr om Goa. Abdulali var den första att besöka öarna efter **AO Hume** som var där 1875.

Efter Abdulali har förmodligen ingen ornitolog varit där på över femtio år. 1988 försökte jag nå öarna med båt och 1989

lyckades jag gå iland. Jag tillbringade några dagar på den största ön tillsammans med **Heinz Lainer**.

Sedan dess har han seglat till öarna vid ett flertal tillfällen under monsunen när tärnorna får sina ungar. Detta visar vilken långsam process utforskandet av subkontinentens fågelliv är.

Subkontinentens standardverk

Under sin tid på BNHS gav Salim Ali och hans amerikanska kollega **S Dillon Ripley** ut den epokgörande *Handbook of the Birds of India and Pakistan together with those of Bangladesh, Nepal, Bhutan and Sri Lanka*. I många år var denna handbok subkontinentens standardverk. Det var i hög grad tack vare handboken som BNHS behöll sin världsställning inom naturhistorian.

Även den nya boken drar nytta av kunskapen från den gamla. Den är en hyllning till epoken som börjar – och slutar – med Salim Ali. Men BNHS kan inte för all framtid slå mynt av sitt rika arv. Handboken har nu sprungits förbi av **Richard Grimmetts**, **Carol Inskipp** och **Tim Inskipp**s *Birds of the Indian Subcontinent* (1988). Deras bok är inte lika konstnärligt skriven som Alis och Ripleys men den är mycket aktuellare både vad gäller text och illustrationer.

Måste lägga sig i täten

Grimmet, Inskipp och Inskipp använder inte de engelska namn som Ali och Ripley gjorde. I stället används de namn och den språkdräkt som Oriental Bird Club rekommenderar. Så finns till exempel inte längre namnet Indian Golden-backed Three-toed Woodpecker (indisk gulryggad tretåig hackspett).

Här har den blivit Common Flameback (vanlig gyllenrygg). Det ökande användandet av vanliga engelska namn i hela Orienten har varit till nackdel för de som vant sig vid Alis och Ripleys språkdräkt. Men överallt görs lokala uppror mot trycket från de som önskar homogenitet och likriktning. Det gäller också namn på fåglar.

BNHS kan inte göra mycket åt saken om man inte lägger sig i täten och ger ut en bok som är bättre eller åtminstone lika ledande som Grimmetts, Inskipp och Inskipp. Det kommer krävas mycket ar-

bete för att nå dit.

För att komma bort från den koloniala stämpeln skulle BNHS förmodligen behöva lägga mer energi på att studera villkoren för fåglar i det moderna. Det skulle helt och fullt vara i Salim Alis anda eftersom han alltid intresserade sig för den ekologiska balansen.

Det finns mycket att göra. För några år sedan la **Asad Rahmani** märke till att antalet gamar sjunkit kraftigt. Var och en som varit i Pakistan eller norra Indien vet hur det i varje stad brukade vara fullt av gamar och svarta glador på himlen. Nyligen tillbringade jag några veckor i och runt New Delhi och då såg jag endast tre eller fyra vit-stjärtade gamar ovanför Delhi och två egyptiska gamar ovanför Meerut.

Svarta glador

De svarta gladorna finns fortfarande men, misstänker jag, i allt mindre utsträckning. När jag nämnde detta för bybor i Uttar Pradesh höll de med om att de senaste åren inneburit en drastisk minskning av gamar. De tillskrev minskningen de gifter som används i jordbruket eller det gift som läggs på döda djur för att deras hudar – som ska användas till skinnberedning – inte ska förstöras av gamar.

Än så länge vet ingen den exakta orsaken till minskningen men jag är säker på att det sjunkande antalet gamar är den mest drastiska reducering av fåglar jag bevitnat i Indien. Jag tror att även antalet av de småfåglar som är typiska för det öppna jordbrukslandskapet har minskat.

Det nordindiska landskapet är än så länge inte tömt på fåglar i samma utsträckning som till exempel de thailändskai jordbruksbygderna men man är på god väg.

En av de få arter som verkar ha ökat på landsbygden i Uttar Pradesh, är schakalen. Antalet vilda hundar i byarna tycks ha gått ned och det har gett schakalerna en möjlighet att närma sig byarna vilket gjort att man hör dem mer. Allt eftersom gamar och glador försvinner som konkurrerande asätare, förbättras schakalernas livschanser.

Intresse för förändringar

Vad som än orsakar minskningen av gamar, så måste BNHS och andra organisationer i Indien visa ett tydligt intresse av att iakta och förklara förändringar som

Salim Alis Indien
är en klassiker
inom ornitologi
men den indiska
ornitologin behö-
ver förnyas, an-
ser Stig Toft
Madsen.

Salim Ali's India

dessa. (Så är faktiskt fallet när det gäller gamarna.) Om dessa ansträngningar bär frukt kan Salim Alis Indien kanske bli morgondagens Indien, snarare än gårdagens.

Stig Toft Madsen

Litteratur:

● Ali, Salim och S Dillon Ripley (1983) *Handbook of the Birds of India and Pakistan together with those of Bangladesh, Nepal, Bhutan and Sri Lanka.*

compact edition, Delhi: Oxford University Press.

● Grimmet, Richard, Carol Inskipp and Tim Inskipp with the collaboration of Sarath Kotagama and Shahid Ali (1998) *Birds of the Indian Subcontinent*, London: Christopher Helm.

● Madsen, Stig Toft (1988) "Terns of the Vengurla rocks", *Hornbill*, no 1, pp 3-4

● Madsen, Stig Toft (1989) Engelsk ornitolog grundade Kongresspartiet och A O Humes rapport från Laccadiverna: Råttor stort problem för kokosodlingen, *Sydasiens* 1, pp 24-26.

● Oriental Bird Club Bulletin 30 (November 1999) "Vultures need friends too", pp 23-24.

● gopher: lists.princeton.edu/77/nathistory-india.wasindex/index?vulture

Helt vilse i pannkakakan

– en förvirrad reserapport från Nepal, Bangladesh och Bhutan

Mikael "Småland" Persson intervjuar Mikael "Gupta" Persson, en modern variant av Dr Jekyll and Mr Hyde (Vad det nu skall va bra för...)

Småland (punktlig, någorlunda välklädd och redan från början en smula irriterad över intervjupersonens sena ankomst): *Så du är hemma nu efter fyra månader. Det var på tiden!*

Gupta (klädd i urtvättad t-shirt med yin och yang-tryck, beiga kortbyxor och ett par flipp-flopsandaler inköpta för 20 rupies bakom Old Bus park vid Bhrikuti Mandap. Kommer 20 minuter för sent eftersom han i Nepal har bytt sitt armbandsur mot en tibetansk matta och en låda Kingfisher): Japp.

Småland (som redan förstått att det här kommer att bli svårt. Inte en idiot i dag också.): *Om jag förstått saken rätt har du varit i Nepal, Bangladesh och Bhutan. Kan du berätta lite hur du haft det?*

Gupta: Bra.

Småland: (Försöker vänligt, men bestämt få igång samtalet) *Kan du utveckla det lite?*

Gupta: Mycket bra.

Småland: *Okej, om jag ställer frågan så här: vad har du gjort? Fyra månader i Nepal är längre än cricket-säsongen där.*

Gupta: Jag spelar inte cricket.

Småland: *Vad har du gjort då? (vid det här laget börjar Mikael bli smått frustrerad över svaren)*

Gupta: Vandrat i Himalaya.

Småland: *Såg du snömannen (fniss)? Hur var det?*

Gupta: Yak but no Yeti! Hur det var? Tja en uppförsbacke, typ lång, följd av en nerförsbacke, typ lång.

Småland: *Det menar du inte! (ser uppriktigt förvånad ut) Var har du gått?*

Gupta (som nu börjar bli riktigt talför): Först två veckor upp till isen och skaren vid

Panch Pokhari. 4 200 meter över havet och mitt i universum. Ner längs Indrawatiflodens dalgång till julafton. Ja, tomten du vet, fast med Everest Whisky i engångsbutelj och grillad kyckling. Och så dans runt lägerelden: räven raskar över risen (ja, det var ju ris vi kokade). Helt okej att hoppa runt i t-shirt och kortbyxor. Faktiskt.

Småland: Och?

Gupta: Sedan följde jag med min nepalesiska vän Ram till hans föräldrahem vid foten av Ganesh Himal. Vi skulle egentligen tagit bussen dit från Dhading, men ett skyfall förvandlade vägen till en sägen och bussen från fordon till företeelse (Tata, du vet. Bångstyrig motor, träsäten och högoktanig diesel).

Så vi vandrade. Först i dagsljus, sedan i mörker. Det skulle vi aldrig ha gjort, speciellt inte längs den branta tusenmetersbacken från Yamrong. Jag gjorde en dubbel mollbergare, i pik. Och klev ur en buske med skrubbade knän och doft som en nyöppnad fruktsoda (märklig buske det där, jädrans hälsokost!). Sen traskade vi runt i en vecka. Satt på den pensionerade polisen Rams röda veranda och hörde skrönan om Piskar Action. Han var spion då. Devi Sang, kungens rika släkting, köpte lagens korta arm och lurade maoisterna i ett bakhåll. De skulle dansa, de skulle sjunga. I Piskar. Men det blev ett blodbad, tjoff, tjoff. Och Devi kunde i fortsättningen i lugn och ro plåga bönderna och sätta på traktens kvinnor.

På tal om kvinnor. Vaktmästaren vid Yamrongs gamla kungaslott, ett rödlätt tegelpussel på en soldränkt pinjekulle, försökte gifta bort mig med en av prinsessorerna. Märkligt, hon var ju inte där. Märkligt, hon hade ju faktiskt aldrig pratat med mig. Märkligt, hon hade ju faktiskt aldrig sett mig. Ändå älskade hon mig (eller skulle åtminstone göra det), påstod den envisa vaktmästaren och fick medhåll av buffelskötaren med den brutna pinnen och Rams gamla skolkamrater.

Småland: Och?

Gupta: När vi lämnade byn stuvade vi in Rams gamla mamma i bussen (som alltså fungerade nu, precis som vägen). Mamma Sapkota besöker Kathmandu regelbundet: en gång vart trettonde år. Senast var 1964. Då fick man gå dit. Det tog fem dagar. Bussen nu är marginellt snabbare. Under färden avslöjade hon förväntningarna på besöket i huvudstaden. Ett: att få se ett flygplan. Två: att få gå på bio. Tre: att få se på TV. Jag lovade det på stående fot (eller snarare oroligt skruvades i ett alltför trångt träsäte med busschaufförens pipande hindi-

musik i öronen). Så nu är jag känd i byn som den fruktsodedoftande TV-Persson med kontakter som når ända till startbanan på Tribhuvan Airport.

Småland (försöker desperat variera samtalet men har svårt att finna ord. Fortsätter med den beprövade favoritfrågan): *Och?*

Gupta: När flygfält och TV var avklarad festade jag loss och köpte en orange isglass utanför Nationalstadion. Det skulle jag aldrig ha gjort. För pinnen var sned och gick av, glassen smakade industrilut och toalettpapper är faktiskt väldigt dyrt. När dessutom mina imodium slutat verka, insåg jag plötsligt att jag var illa ute. Jag behövde en trollkarl. Nu! Jag fann honom till slut i en chepangby långt uppe i bergen. Övernattade på hans veranda. Det var pure magic: fullmåne, ylande sjakaler och en massa hokus pokus som jag inte berättar om just nu.

Småland: Och?

Gupta: Jag blev bra. På första försöket!

Småland (nu aningen förvirrad): *Och?*

Gupta: Mot slutet av min nepalesiska vistelse tog jag mig till Vilda Västern och Baitadi, ett område som varken korsats av Göran Kropp, Sven Hedin eller Skalman. Mina förberedelser var ytterst professionella. Snurrade runt en dag på New Road och prickade av min inköpslista med preussisk noggrannhet: medicin, vattenrenings-tabletter (som jag glömde på hotellrummet i Kathmandu), torkad, svindyr bergsklättrahälsokost (som jag aldrig rörde och mot slutet gav bort till en hund), importerad morotsjuice (surnade i bussen), toapapper (visade sig vara för lite) och film (utgånet bäst-före datum). Det var en varm och svettig dag. Av bara farten stannade jag till hos den där glassförsäljaren utanför nationalstadion. Vis av mitt tidigare misstag aktade jag mig noga för den brandgula ispinnen. Jag köpte en grön. Det skulle jag aldrig ha gjort. Det är klart, 32 timmar non-stop buss med krånglande mage innehåller ett visst mått av dramatik; men kul är det knappast.

Småland (som nu inser att han helt tappat kontrollen över intervjun): *Hmm... Om jag ställer frågan så här: Och?*

Gupta: Ja, Baitadi var hur spännande och vackert som helst. Vi vandrade från gryning till kväll, somnade till ugglor och hemkört och åt raffinerat socker och kex (den enda "maten" som fanns). Sista kvällen i huvudorten blev det fest bland kinesiska kuddar och filter hos en lokal köpman. Getcurry, yoghurt och tre helrör med indisk smuggelvodka och Bagpiper. Sen somnade jag. Bland de kinesiska kuddarna.

Småland (försöker bryta ner berättelsen och

Man tager vad man haver... Flicka från Bhumtang i Bhutan.

Disneyland, förlåt Pashputinatempel i Kathmandu.

få in den på ett mer seriöst spår): Ja, ja skryt lagom. Du har gått i Himalaya. Precis som det skulle vara något. Göran Kropp, säger jag bara. Nu blev du allt tyst va?

Gupta: Rap! (en svag men tydlig doft av dal sprider sig över rummet)

Småland (mer och mer upprörd): Och!

Gupta: Ärligt talat: det jag fick ut mest av under resan – förutom den brandgula och gröna isglassen som kom ut av sig självt – var alla möten med en massa fantastiska människor. Du säger Mount Everest utan syrgas? Jag säger bara: Kvinnokonferensen i Narayanghat. Vilken kraft! Vilken höjdare! Och så kvinnorna i Sindupalchowk som slåss mot kvinnohandel och prostitution. Anita som kämpar för daliter. Sunita som skall bli advokat i det nya Nepal. Yubaraj som bygger upp ett nätverk av paralegal committes på landsbygden. Svenska Linda som hjälper till. Caroline och Johanna på UNICEF. De prostituerade i Dang. Tempelflickorna i Baitadi. Fackföreningsledare i Kathmandu. Jib, djungelmannen. Amerikanska Michelle som levt ensam ett helt år och hjälp till med förlösningar i fattiga bondehem. Tyska Karin som undervisat bland maoister.

Och så alla galningar: den ylande busschauffören i Butwal, ministerkandidaten och parlamentsledamoten som bjöd på

haschkakor blandat med socker och spenat. Politikern som påstod att alla nepalesiska politiker bekämpar korruption. Polisen som sa att han upprätthöll lag och ordning. Braminen som sa att daliter är dumma. Hästen som bet mig i örat.

Småland (Avbryter nu abrupt): Du är ju sjuk!

Gupta: En aning förkyld kanske. Som när jag bluffade mig in på amerikanska ambassaden i Kathmandu och fick mina tänder lagade i egenskap av amerikansk medborgare. Mister Persson from Talahassee, you know.

Småland (Gör en sista kraftansträngning för att rädda samtalet. Befarar en utskällning på redaktionen): Det var en massa tjat om Nepal. Kan du inte berätta lite om Bhutan?

Gupta: Kan jag väl: grön whisky, äppelöl och blodkorv med chili. Och så en massa människor som sprang runt i kläder som liknade min gamla frottébadrock; den där som var omodern redan 1967.

Småland: Och så Bangladesh?

Gupta: En himla massa människor och nästan lika många cykelrikshor. Gick vilse på tidvattensstranden i Chittagong; den där stranden där man slaktar supertankers och gas- och oljeexplosioner kommer lika regelbundet som böneutroparnas ramsor. Gick vilse på världens längsta strand (eller möjliga världens minsta öken), tolv mil

lång var den i alla fall – och jag var den enda som badade. Gick vilse i Dhakas bazarer och blev trakasserad av en hard-core muslim med megafon kopplad till ett portabelt bilbatteri. Äkte vilse på Ganges och rammade en pråm med min väns hjulångare.

Småland (har gett upp helt och hållet): Vilse i pannkakan med andra ord?

Gupta: Ja, utom hos chakmafolket i Chittagong Hill Tracts. De tog mig till sitt hjärta. Bjöd på hemkört och hemmagjorda kalaspuffar, kokte snäckor i chili och drog med mig på mystiska, nattliga båtturer. Men varför de kallade mig för "Your Almighty" har jag fortfarande inte fattat. Inte heller varför mitt de-luxerum i Rangamati innehöll den utlovade TV:n men saknade elektricitet.

Småland (är på väg ur lokalen, en slarvigt möblerad tvåa i Växjö): Okej, okej det räcker. Det var en massa tjat om Sydasiern. Vad skall du göra nu?

Gupta: Skriva, skriva. En ny bok kanske. Sedan ta mig från Småland så fort som möjligt. Varför inte till...Kathmandu? Har hittat en tvåa för 400 spänn i månaden.

Mikael Persson
text & foto

Maldiviska Kandåludu:

Ön som blev stad

När man tänker på en tropisk korallö föreställer sig de flesta säkert en grön ö med vita stränder och massor av kokospalmer som svajar i sunnanbrisen och så något enstaka hus eller palmhydda här och där. Så ser också de flesta öar i öriket Maldiverna ut, och runt öarna ligger ett hav som oftast är mycket blått.

Ön Kandåludu har också varit en sådan palmö en gång, men i dag finns det få palmer kvar. Ön är inte mer än knappt tio hektar stor, den är 700 meter lång och 150 meter bred, som en tredjedel av bornholmska Christiansö, och det finns hus överallt utom på stranden.

Hela ön har förvandlats till en stad, där husen ligger tätt kring smala gator. Vägarna är av korallsten, och teglet är importerat från Mangalore i Indien. Delade man upp ön i rutor skulle det bli 60 kvadratmeter åt var och en av öns 1 600 invånare, motsvarande en normal tvårumslägenhet i Skandinavien.

Kandåludu ligger i Malåsmadulu-atollen ett par hundra kilometer nordväst om Maldivernas huvudstad Male. Malåsmadulu är en ordinärt stor atoll med en ö-rik lagun, och i atollen finns förutom Kandåludu ytterligare 14 bebodda öar.

Främsta fiskeön

Jag hörde först talas om Kandåludu när jag så långt tillbaka som 1974 en tid bodde på ön Ungufar, i motsatta ändan av lagunen. "Kandåludu är en underlig ö" sa folk på Ungufar, "där bor helt sanslöst mycket människor". Och så blev jag tvungen att segla till Kandåludu. På den tiden företogs nästan all seglats med enbart segel, och färden tvärs över lagunen tog några timmar.

När Kandåludu dök upp vid horisonten liknade den först vilken annan maldivisk ö som helst, bortsett från att det fanns ytterst få kokospalmer. Men så kunde man skymta husen och det stod klart att hela ön var en stad. Och när vi kom ännu närmare började flugor dyka upp, först några få men snart i mängder, så att de nästan täckte båten. Kandåludu var Maldivernas främsta fiskeö och därmed fanns det flugor precis överallt.

Ön hade då 52 fiskebåtar, och det står i ganska exakt proportion till antalet män och äldre pojkar. En båtsbesättning kan inte bestå av mer än åtta personer för att bedriva det karaktäristiska maldiviska fisket efter tonfisk. Först seglar man iväg till yngel-bankarna där man fångar betesfisk, var-

Kandåludu är en av världens mest tätbefolkade öar. Jämförelsevis är Stockholm rena ödemarken.

efter ger man sig ut på öppet hav. Här följer man flockar av sjöfågel, för där sjöfåglaerna dyker finns det flygfisk i stim, och där det finns flygfisk finns det också tonfisk.

Om man når fram till ett tonfiskstim börjar den man som står mitt i båten att kasta ut bete till stimmet, medan två andra män sprutar havsvatten över relingen.

Detta ger tonfisken ljudbilden av ett fiskstim i kaotisk flykt. Fyra fiskare står så redo akteröver med långa bambumetspön. Krokarna saknar hullingar och är blanka så de fungerar som drag.

Att krokarna saknar hulling innebär att fisken elegant kan kastas av inuti båten, för det finns ingen tid att ta ut krokarna. Tonfisken simmar i motorvägshastighet och ofta har en båt bara kontakt med ett tonfiskstim under några få minuter, men i gengäld tar det bara 4-5 sekunder att dra upp en tonfisk, hiva den inombords och så få ut linan igen (jag har själv tagit tid på det).

Gifta lever åtskilda

Ett speciellt drag hos befolkningen på Kandåludu är att många yngre par bor åtskilda hos sina respektive föräldrar och syskon. Sedan går mannen på besök till fruns hem, eller mera ovanligt det omvända förhållandet, och av dessa besök blir det barn. Som då bor kvar hos mamma. På

Kandåludu handlar det faktiskt om en fjärdedel av alla äktenskap. Det är inte lätt att finna plats för ett enfamiljshus när hela ön redan är bebyggd.

Jag bodde den gången på Kandåludu i några dagar, men besökte ön igen fem år senare. Förutom fisk äter maldiverna också kyckling och ägg, och bortsett från katter (som man inte äter) är hönor de enda husdjur som finns på Maldiverna. Dessa håller större delen av dagen till nere på stranden och äter fiskrens. Vilket gör att ägg från Kandåludu smakar nästan helt och hållet tonfisk – men det vänjer man sig vid.

Om natten lyser hela lagunen av blå, blänkande mareld, och strandkanten förvandlas till en blå, självlysande bård. Marelden, som utgörs av levande plankton, äts av lagunens fiskar, som själva därefter visar sig bli självlysande – invändigt. När man går sin kvällspromenad ligger det därför små självlysande klumpar framför husen där folk kastat sitt fiskrens. Det är till på köpet ett inte så dåligt ljus. När jag rensat en trumpetfisk till kvällsmat upptäckte jag att den givetvis också hade blivit självlysande; och det lyckades mig faktiskt att skriva dagbok i skenet från den nyfileade, självlysande trumpetfisken.

Nils Finn Munch-Petersen

text & foto

Ingen huvud-duk i Male

Ett par smärre fel smög sig in i förra numrets Maldiverna-material. Bildtexterna till **Simon Bangs** fina teckningar på sidorna 19 och 27 blev omkastade.

Dessutom, påpekar Nils **Finn Munch Petersen**, är kvinnan med själ över huvudet på gatubilden från Male (på mittuppslaget) knappast någon maldivisk kvinna utan snarare en besökare från exempelvis Malaysia. Kvinnor i Maldiverna har inte anammats

bruket att skyla sina huvuden. Endast på ön Minicoy (Maliku), som en gång var en del av Maldiverna och där man talar samma språk (divähi) men som numera tillhör indiska unionsterritoriet Lakshadweep, går kvinnor klädda med huvuddukar.

Indiens "snälla" kärnvapen

PRAFUL BIDWAI OCH ACHIN VANAİK
New Nukes: India, Pakistan and
Global Nuclear Disarmament

Olive Branch Press

En indisk vän till mig berättade att en morgon för snart två år sedan blev himlen konstigt röd över New Delhi. Det slutade blåsa, inte ens löven rasslade. Allt var otäckt tyst.

Det var samma dag – 11 maj 1998 – som Indien helt oväntat detonerade fem kärnvapenprov. Om detta väderfenomen över den indiska huvudstaden hade något med kärnsprängningarna att göra är svårt att avgöra. En sak är dock säker: Den förändringens vind som Indien hade hoppats skulle bli resultatet av proverna har inte inträffat.

Kärnvapenproverna har inte löst några av Indiens diplomatiska, säkerhetspolitiska eller ekonomiska problem. I stället för att bli en jämbördig partner med stormakterna har Indien förvandlats till en gammaldags kolonialmakt som tror att militär styrka är makt.

Den slutsatsen drar de indiska skribenterna och fredsforskarna **Praful Bidwai** och **Achin Vanaik** i sin nyutkomna bok *New Nukes* som noggrant går igenom orsakerna till varför Indien och Pakistan beslutade sig för att testa sina kärnvapen och vilka konsekvenser det fått för säkerheten i Sydasiens.

När jag träffade Praful Bidwai på hans kontor i New Delhi förra året berättade han att många indier var chockade över regeringspartiet BJP:s beslut av utföra proven. Själv var han inte förvånad. BJP hade planer på att utföra ett kärnvapenprov redan 1996 då partiet var vid makten i 13 dagar. De militära förberedelserna var dock inte klara och proverna inställdes. Hindunationalistiska BJP och dess tidigare inkarnation har sedan 50-talet sagt att man vill att Indien skall bli en öppet erkänd kärnvapenmakt. De prover som utfördes av **Indira Gandhis** kongressregering 1974 har av indierna alltid kallats för fredliga: "peaceful nuclear device". Men vad BJP eftersträvar är inte en "fredlig bomb" utan ett vapen som skall ge Indien styrka och respekt.

Löften till Clinton

Vid den amerikanske presidenten **Bill Clintons** besök i Indien i våras förklarade premiärminister **Atal Behari Vajpayee** att Indien inte skulle utföra några fler provsprängningar eller ge sig in i kapprustning, men att landet skulle behålla kärnvapen i självförsvar.

Efter provsprängningarna 1998 gick BJP-regeringen ut och sade att det var det kinesiska hotet som var orsaken till att Indien kände sig tvingat att utföra proven,

att landet inte hade något val och att de blev drivna över den nukleära tröskeln i besvikelse över att stormakterna inte nedrustade. Men förklaringen om externa hot som orsaken till Indiens beslut att testa bomben, stämmer inte, menar Praful Bidwai och Achin Vanaik. Gränskonflikten med Kina utkämpades för 38 år sedan och förbindelsen med stormakten i norr har snarare förbättrats än försämrats sedan dess. Tidigare indiska regeringar hade planer på att bli en öppen kärnvapenmakt men ansåg att den internationella reaktionen skulle bli för stark.

Vid självständigheten 1947 sjöd Indien av självförtroende och många trodde att landet på ett självklart och naturligt sätt skulle ta plats bland världens stora, eller åtminstone bli en stormakt i Asien. Detta har inte hänt vilket gjort landets elit frustrerad. Denna elit anser att endast en stark ekonomi eller kärnvapen kan ge Indien högre internationellt anseende och en plats i FN:s säkerhetsråd. Ekonomiskt har Indien sackat efter andra asiatiska länder och efter Berlinmurens fall har den alliansfria rörelsen gått sotsdöden till mötes. Indien har blivit politiskt och ekonomiskt marginaliserat. Återstod så bomben.

Öppen konflikt

Förutom att kärnvapentesterna snarare har minskat Indiens chanser att bli medlem i FN:s säkerhetsråd har proven på ett oroande sätt ökat riskerna till en öppen kärnvapenkonflikt med Pakistan, anser Bidwai och Vanaik.

De menar att gränskonflikten vid Kargil, Kashmir, under några månader 1999 indirekt var en följd av att Indien hade utfört sina tester. Pakistan har alltid velat internationalisera frågan om Kashmir. Om USA blev inblandad som medlare skulle det kunna leda fram till en folkomröstning om Kashmirs framtid enligt det avtal som Indien och Pakistan skrev under 1947.

Genom att båda länderna numera öppet har tillgång till kärnvapen innebär det att minsta lilla skärmytsling lätt kan eskalera

*En hinduisk bomb är en snäll bomb, en muslimsk bomb är en elak sådan. Den, och andra hindunationalistiska argument för indiska kärnvapen, tas upp i fredsforskarna Praful Bidwais och Achin Vanaiks intressanta *New Nukes*.*

till en kärnvapenkonflikt, en utveckling stormakterna vill stoppa i sin linda. Indiens beslut att bli en kärnvapenmakt har alltså ökat Pakistans vilja att stödja muslimsk gerilla i Kashmir.

Indiska och pakistanska ledare hotade med kärnvapen inte mindre än 13 gånger under den fem veckor långa krisen. Kargil var den första militära konflikten på närmare 30 år mellan två kärnvapenationer.

Kargil bekräftade det som många fruktade, skriver Bidwai och Vanaik. Kärnvapnen har inte lett till större säkerhet eller mognad i Indien eller Pakistan. Kärnvap-

VÄNDI

En outgrundlig engelsman

**BRENDON GOONERATNE
& YASMINE GOONERATNE**
This Inscrutable Englishman
Sir John d'Oyly, Baronet,
1774-1824
Cassel

Det tog mer än trehundra år för européerna att lägga under sig Sri Lanka i dess helhet. Portugiserna fick nöja sig med kustområdena, holländarna likaså och under tjugo års tid även britterna. I det höglänta inlandet låg det singalesiska kungadömet Kandy, i det längsta en ointaglig fästning med täta djungler och malariaklimat.

När det till sist ändå föll, var det tack vare att landets adel tog hjälp av britterna för att göra sig kvitt den maktfullkomlige kungen.

Brutalt nedslaget uppror

I ett fördrag från 1815 erkände adeln det främmande imperiets överhöghet. Men när den efter bara några år insåg att den inte kunde kontrollera de nya herrarna, gjorde den uppror. Upproret spred sig till de flesta av Kandys provinser och fick anslutning

bland alla samhällsskikt men slogs ner brutalt och hänsynslöst. Ledarna avrättades.

Makarna **Brendon** och **Yasmine Gooneratne** har redan tidigare ägnat denna omvälvande tid uppmärksamhet, den förstnämnde i sin publicerade historieföreläsning *The epic struggle of the kingdom of Kandy* (1995) och den sistnämnda i romanen *The Pleasures of Conquest* (1996).

Den bok som de nu skrivit tillsammans, består av en biografi över den brittiske kolonialist som mer än någon annan enskild person bidrog att få Kandy på fall. Men faktiskt var **John d'Oyly** en motsägelsefull och – som bokens titel antyder – till och med outgrundlig man. En del av outgrundligheten hänger visserligen samman med bristen på tillförlitliga källor, men John d'Oyly tycks ha förbryllat redan sin samtid.

Tidigt fascinerad av Sri Lankas natur och kultur, förvärvade han genom en lärd buddhistmunk enastående färdigheter i det singalesiska språket och diktkonsten. Han

John d'Oyly var väl insatt i Sri Lankas natur och kultur. Därför var han ytterst lämpad att för den engelske konungens räkning spionera på och förhandla med den inhemska adeln. Här, på den enda avbildning som finns av d'Oyly, diskuterar han med medlemmar ur den kandyanska högadeln.

*Bilden hämtad ur boken *This inscrutable Englishman*.*

ska själv ha översatt singalesiska dikter till engelska och enligt legenden haft ett kärleksförhållande med en singalesisk skaldinna. Man gör nog klokt i att inte sätta någon större tilltro till legenden men faktum är att skaldinnan, som blivit änka, i en hyllningsdikt till d'Oyly väddade om hjälp för sig och sina barn. Hon fick en hel by.

Tack vare sina språkkunskaper blev d'Oyly snart outhärlig som översättare och kontaktperson. Men det stannade inte vid detta. För den brittiske guvernören **Robert Brownrigg** var det självständiga inlandet en nagel i ögat, och med hans goda minne utvecklades d'Oyly till en mäterlig spionchef. Genom ett nät av kunnigare och kontakter bland Kandys adel och buddistpräster visste han när missnöjet med kungen nått en kritisk punkt. Sedan

*Där d'Oyly tigit har andra talat
– om än inte alltid under hans livstid*

FORTS.

nen har i stället förstärkt ömsesidig missnöjsksamhet, fruktan och paranoia.

De som vunnit mest på att Indien utförde kärnprovsprängningarna är Pakistan, anser Bidwai och Vanaik. Att Indien kan utföra ett prov har varit känt för världen sedan 1974. Den nya omgången tester som utfördes 1998 etablerade Pakistan som en kärnvapenmakt, ett erkännande som Indien redan hade.

Med tanke på den överlägsenhet Indien har vad det gäller nukleär teknologi och datorprogrammering var också Indiens behov av att testa mindre än Pakistans, som inte gjort några kärnvapenprov tidigare.

Dessutom kan Indien på grund av monsunvindarna endast använda kärnvapen under tre månader av året. Resten av tiden

blåser det en konstant västlig vind som skulle föra det radioaktiva molnen in över Indien.

Förespråkare för kärnvapen i Indien påstår med viss skadeglädje att kärnvapenproverna varit mer ekonomiskt kostsamma för Pakistan. Men proven var dyra även för Indien, vilket visade sig då anslagen för militära utgifter nyligen höjdes med hela 28 procent. Indien tjänar ingenting på ett ekonomiskt kaotiskt Pakistan. Det vore bättre med en stabil granne och harmoniska handelsförbindelser.

Bättre lämpade

Hindunationalisterna anser att Indien är bättre lämpat att handha kärnvapen än andra kulturer därför att den hinduiska filosofin innehåller en pacifistisk anda. Därför talar de om den hinduiska bomben, underförstått en fredlig, medan den pakistanska,

kallad den muslimska bomben, är ett aggressivt vapen.

K. Subrahmanyam, som har kallats för det indiska kärnvapenprogrammets fader, har i en intervju i den indiska tidskriften *Frontline* 1999 försökt vända ut och in på **Mahatma Gandhis** tankar om ickevåld och passivt motstånd och menar att Indiens landsfader egentligen rättfärdigade kärnvapen. Subrahmanyam blandar ihop Gandhis tankar om rätten att göra motstånd mot en kolonialmakt med rätten att trotsa militär obalans i världen som han kallar för "rasistisk nukleär apartheid".

Efter sprängningarna gick militanta hinduer ut på gatorna och firade bomben. Ledaren för det hindunationalistiska partiet Shiv Sena sade att med kärnsprängningarna hade hinduerna bevisat att de inte är några enuckar. En nationalistorganisation förklarade att de hade planer på ett

på Sri Lanka

behövde britterna bara en förevändning för att låta trupperna överskrida gränsen, och de kunde räkna med ett motstånd som inte var stort mer än skenfäktningar.

När väl kungen tagits till fånga, var det John d'Oyly som fick formulera fredsavtalet där buddismen erkändes som "okränkbar" religion i Kandy.

För sin egen del hoppades han antagligen att hans landsmän skulle ta det närmast medeltida kungadömet under sitt beskydd men lämna det i fred med sina seder och bruk. Samtidigt som han förblev obrottsligt lojal mot kolonialmakten, deltog han själv vördnadsfullt i de buddistiska processioner som det nu – enligt avtalet – tillkom britterna att göra, hade inga svårigheter med det invecklade hovceremonielet och behandlade överhuvud kandyanerna med respekt.

För att ge Kandy en säkrad juridisk ställning, började han också förteckna lagar och rättskipningsregler som halvt om halvt fallit i glömska. I detta arbete hade han hjälp av sina vänner bland adelsmännen och det måste därför ha varit en svår chock för honom när flera av dem gick över till upprorsidan under åren 1817-1818.

Blev marginaliserad

Från denna tidpunkt tycks d'Oyly ha hamnat i en svår mellanställning. Hans inflytande marginaliserades, han nämns alltmer sällan i dokumenten och förmodligen blev han från och med nu misstrodd av båda sidor. Signifikativt nog dröjde det in på 1820-talet innan den brittiska kronan lät adla honom för hans insatser. Han hade

dessutom gett kandyanerna sitt ord på att deras riksregalier skulle stanna i landet – men kunde inte förhindra att de helt enkelt såldes på auktion i London.

Under sina sista år levde han praktiskt taget ett eremitliv, närde sig på en vegetarisk kost som måste varit rena styggelsen för hans landsmän och det gick till och med rykten om att han blivit buddist. Han dog 1824, endast fyrtionio år gammal.

Utrensad ur arkiven?

This Inscrutable Englishman är en mycket intressant och välskriven bok, därtill fint illustrerad. Man kan tycka att ämnet skulle vara nästintill omöjligt att ge sig i kast med. Stora delar av John d'Oyllys liv ligger ju i skugga, så stora att författarna inledningsvis ställer frågan om någon kan ha rensat ut hans korrespondens ur arkiven.

Makarna Gooneratne lyckas emellertid med konststycket att såväl gissa och spekulera med fantasi som att dra slutsatser med sans och måtta. Där d'Oyly tigit, har åtminstone andra talat – om än inte alltid under d'Oyllys livstid. Men om det nu ändå finns några dokument om hans och hans landsmäns handlingar och tankar, finns det praktiskt taget inga alls från de besegrades sida. "Jag misstänker att det nittonde regementet lämnade fler barn efter sig än något regemente som tidigare lämnat landet", skriver en brittisk officer och i hans brev skymtar sedan för ett ögonblick den andra sidan: en gråtande byflicka som lämnas kvar med sitt och officers barn.

Det hedrar John d'Oyly att han – vilket framkom först efter hans död – använde sin

En lokal diginär från Kandy med tjänare.

lön till att kosta på sådana barn en ordentlig skolgång.

Anders Sjöbohm

FOTNOT: På svenska finns faktiskt en läsvärd bok som delvis handlar om den här tiden, **Knut Ahnlunds Jordens skönhet** med underrubriken "singalesiska minnen och myter". Den kom ut 1979, och "mr d'Oyley" figurerar på ett hörn.

bygga ett tempel i närheten av sprängplatsen tillägnat Shakti, gudinnan över makt. Dessutom ville de sprida stoff från prov-området över hela landet.

Återfunnen indisk styrka

En av ledarna inom den hindunationalistiska rörelsen, som jag träffade i staden Nagpur, tyckte inte att det var något märkvärdigt med provsprängningarna och menade att folkets hyllningar på gatorna bara var ett bevis på att hinduerna är glada över att Indien åter har funnit sin styrka.

På frågan varför Indien utförde proverna blev svaret en utläggning om indisk filosofi och hänvisningar till det forindiska eposet *Mahabharata* där det talas om ett vapen så kraftfullt att jorden darrade, en urladdning av kärnenergi som förstörde växter och djur.

Nationalisten menade att sprängningen 1974 inte var den första och att kunskapen om kärnenergens krafter varit kända i landet i tusentals år. Indien är alltså, enligt honom, den första kärnvapenmakten. Att man inte använt sin kunskap destruktivt är ett bevis på högstående moral, vilket skulle rättfärdiga Indiens tillgång till detta massförstörelsevapen.

Överstigandet av den nukleära Rubicon av Indien och Pakistan har upprört omvärlden därför att det inte fanns något klart säkerhetsmotiv och därför att det finns viktigare saker, som utbildning, undernäring och fattigdom, att prioritera i dessa länder.

På FN:s ranking över världens fattigaste länder kommer Indien och Pakistan på 134 respektive 140 plats av 174 länder (Human Development Index).

Kanske gjorde atomproverna indierna

stolta för några ögonblick, men inte lyckligare och framför allt har det inte löst landets sociala och ekonomiska problem. Indiens fattiga har som i **Dominique Lapierres** bok *Glädjens stad* ännu en gång blivit duperade att tro att militär styrka skall lösa deras vardagsproblem.

I bokens sista kapitel ropar en man i slummen ut sin glädje över att indierna nu är lika starka som ryssar, kineser och briter.

Han påstår att alla nu kommer att kunna äta sig mätta och att det inte kommer att finnas några fattiga kvar längre därför att "Vår stora Durga Indira Gandhi har just gjort ett tillkännagivande i radion: nu på morgonen har vi sprängt vår första atombomb!".

Pär Jansson

AFGHANISTAN

Attacker stör massvaccinering mot polio

□ I början av juni attackerades två talibanhållna ställningar norr om Kabul. Detta skedde mitt under en pågående vapenvila som den talibanska regeringen och den oppositionella gerillan, Norra alliansen, kommit överens om.

Avtalet om vapenvila kom till stånd i samråd med FN som genomför en vaccineringskampanj mot polio på landets 4,5 miljoner barn. Tiotusentals volontärer över hela landet är inblandade i det på många håll besvärliga arbetet. I städerna distribueras vaccinet med cyklar och i svårtillgängliga områden sker transporten med åsnor.

Afghanistan och Pakistan är två av kring 30 länder där människor fortfarande invalidiseras av polio. Under 1999 upptäcktes 156 nya poliofall i Afghanistan.

Källa: DAWN

BANGLADESH

Unga brudar föder underviktiga barn

□ Trots att barnäktenskap är förbjudet enligt lag ingås tio procent av alla äktenskap i Bangladesh av minderåriga.

Många hälsoexperter anser

att barnbrudarna är en av anledningarna till att andelen undernärda barn i landet är högst i världen.

Enligt lagen får man inte gifta bort flickor som är under 18 år och pojkar ska vara 21 år för att få gifta sig. Men lagen har långt ifrån genomförts i landet. Enligt uppskattningar av grupper som är mot barnäktenskap är minst en av parterna i ett av tio giftermål som varje år ingås i landet minderårig. Många av brudarna är bara tio år gamla.

När unga flickor blir gravida påverkas både de och fostret. Enligt experter föder minderåriga mödrar i 75 procent av fallen underviktiga barn.

Enligt FN:s barnfond, Unicef, har hälften av alla nyfödda låg födelsevikt och över hälften av alla barn under fem år är felnärda eller undernärda.

Motståndarna till tidiga äktenskap anser att bara en lag inte stoppar seden. De vill att människor ska utbildas om riskerna med barnäktenskap.

Källa: IPS

INDIEN

Dammybyggare hoppas på "öppen debatt"

□ Förespråkarna för dammutbyggnaden av Narmada-floden byter strategi för att bemöta argumenten från motståndarsidan.

I stället för konfrontation på gator och torg har nu Gujarats handelskammare bjudit in två av ledarna för Narmada Bachao Andolan, författaren **Arundhati Roy** och **Medha Patkar**, till en "öppen debatt". Inom delstaten finns de som velat bannlysa dessa, däribland BJP:s lokale statsekreterare **Gordhan Jhadafiya** men från officiellt håll är man övertygad om att debatten, om Roy och Patkar tackar ja, kommer äga rum i Ahmedabad.

Källa: The Hindu

MALDIVERNA

Kärleken till divähi ska uppmontras

□ Maldivernas president, **Maumoon Gayoom**, har uppmanat befolkningen att värna om kärleken till det inhemska språket, divähi, bland landets studenter, ungdomar och barn.

Uppmaningen var en del av det tal som presidenten höll på ö-rikets nationaldag den 4 juni. I talet poängterade han språkets unika ställning eftersom det inte talas någon annan stans i världen.

Källa: Haveeru Daily

NEPAL

Daliter motsätter sig diskriminering

□ Några högstakastiga nepaleser misshandlade i april en ung dalit för att han hade gått in i ett hinduiskt tempel i Lamjung.

De som utförde misshandeln greps inte förrän människorättsaktivister blandade sig i händelsen.

I närliggande Nuwakot misshandlades daliten **Bire Sarki** vid ungefär samma tidpunkt. Han har sedan dess varit försvunnen.

Fler och fler daliter organiserar sig nu i protest mot det hinduiska kastsystemet och varnar för att ta till våldsamma metoder om så behövs.

– Daliterna måste göra mer aktivt motstånd. De måste utnyttja de lagar som redan finns och arbeta för en ännu bättre lagstiftning för att få igenom en förändring i praktiken. De har ändå en styrka i att de är många, säger **Kapil Shresta**, ordförande för Nepals organisation för mänskliga rättigheter.

Källa: IPS

PAKISTAN

Pakistan förändrar straffsystem för barn

□ Pakistans militärregim planerar att skrota landets förlegade straffsystem för barn. Det kan gynna det 50-tal barn som har dömts till döden. Om lagen träder i kraft så kommer barn inte att kunna dömas till döden, och hand- och fotbojor ska heller inte kunna användas på barn.

Pakistans kommitté för de mänskliga rättigheterna säger att de förväntar sig att de barn som just nu väntar på att bli avrättade ska benådas när lagen träder i kraft. Men det finns andra meningar om hur lagen ska tolkas. Företrädare för militärregimen säger att förändringarna inte kan tillämpas i efterhand.

– Ingen lag kan tillämpas i efterhand. Men vid en omprövning kommer domstolarna säkert att se på de här fallen med medkänsla, säger **Shahid Masood**, talesman för regimen.

Just nu sitter mer än 4 000 barn i fängelse i Pakistan. Majoriteten av dem hålls inspärrade i fängelser för vuxna, eftersom de två specialinrättade fängelserna för minderåriga inte räcker till. De flesta av de unga brottslingarna är dömda för mindre allvarliga brott, men de lider oerhört i fängelserna, där de misshandlas rutinmässigt av vuxna fångar, fångvaktare och andra myndigheter.

Källa: IPS

SRI LANKA

Regeringen förbjuder genförändrad mat

□ Sri Lanka anslöt sig i april till det växande antal länder som infört förbud mot import av genförändrad mat. Exportländerna är i fortsättningen tvungna att garantera att produkterna inte är genförändrade eller innehåller genförändrade komponenter.

– På grund av den globala kontroversen om säkerheten med genförändrad mat har vi beslutat att förbjuda sådan mat tills bilden har klarnat, säger **S. Nagiah**, chefsinspektör vid Hälsoministeriet.

Källa: IPS

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skraddarsyr resor över hela världen

SIMMY AB
TRAVELS

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

När ska bubblan spricka?

En miljon nya miljonärer och 56 miljoner nya fattiga i Indien

Indien har fått en miljon nya miljonärer under 1990-talet. Den indiska ekonomin växer med sex procent varje år, och aktiemarknaden fördubblas årligen

Men boomen inom finanssektorn avspeglar inte den indiska ekonomin i stort. Samtidigt som börsen slår ständigt nya rekord har 56 miljoner människor sjunkit ner under fattigdomsgränsen. Deras levebröd, det indiska jordbruket, har stagnerat. Medan vissa delar av industrin, som IT-sektorn, går på högvarv, sjunker lönsamheten inom många andra, exempelvis byggbranschen. Tjänstesektorn utgör nu halva ekonomin, varav en tredjedel utgörs av försvaret och statsförvaltningen.

Sparandet och investeringarna har sjunkit med tre pro-

centenheter och statens slöseri är värre än någonsin. Dess utgifter överstiger intäkterna med 3,9 procent av BNP.

Underskottet i skatteintäkter för centralregeringen och delstatsregeringarna uppgår till nio procent av BNP. Varje indi-er har skulder på 50 procent mer än deras inkomster utslaget på varje invånare.

Mindre anti-fattigdom

1991 omstrukturerade Indien radikalt ekonomi och började följa det nyliberala programmet. Det har slagit hårt mot landets många fattiga. Staten har gjort stora nedskärningar inom jordbruksutvecklingen och dragit ned på anti-fattigdomskampanjer och hälso- och sjukvård.

Inkomstökningarna inom jordbruket, där 70 procent av indierna arbetar, har sjunkit till 1,8 procent jämfört med 3,1 procent på 1980-talet.

Samtidigt som lyxkonsumtionen ökar bland den övre medelklassen, ökar också spädbarnsdödligheten bland de fattiga. Det gäller även delstater med väl utbyggda sociala skyddsnet, som Kerala och Maharashtra.

Priset på det ris och vete som staten distribuerar till fattiga bönder höjdes nyligen med 68 procent i ett enda slag på inrådan av Internationella valutafonden, IMF.

Samtidigt höjdes anslagen till Indiens redan höga militära budget med 28,2 procent – den högsta enskilda höjningen på mycket länge. I dag är den militära budgeten 68 procent högre än den statliga och privata utbildningsbudgeten tillsammans.

För att klara statens finanser har regeringen beslutat att sälja ut statliga industrier till ett värde av 21,9 miljarder kronor.

Tillväxten inom den finansi-

ella sektorn ger sken av att Indiens ekonomi går mycket bra. Men vinsterna har endast fördelats till ett fåtal rika, mestadels inom den nya IT-sektorn.

Sedan mitten av 1990-talet har tillväxten inom denna sektor skapat en klass av nyrika finansvalpar i Indiens största städer.

En miljard i startlön

Ett par exempel: en nyutexaminerad elev från de prestigefyllda ekonomiska skolorna får omkring en miljard kronor om året i ingångslön och bilförsäljningen har ökat med 30 procent årligen under denna tid.

Denna sneda tillväxt kan inte fortsätta. Förr eller senare kommer bubblan att spricka och de stora regionala och klassmässiga skillnaderna mellan människorna i Indien kommer att komma upp till ytan.

IPS

Flyg till

➤ Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal etc

Med

➤ Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något annat av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42

111 37 STOCKHOLM

Tel 08 - 10 45 58

Fax 08 - 723 06 66

e-mail:metropol@stockholm.mail.telia.com

Avsändare:
SYDASIEN
Råbygatan 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen
noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Sister India får publiken i trans

En fredag i våras stod det folk utanför Södra Teatern i Stockholm och försökte köpa min biljett. Jag erbjöds dubbla priset av en desperat yngling. Kvällens evenemang var ju utsålt sedan länge. Var det en happening signerad Ingmar Bergman? Eller en exklusiv spelning med Rolling Stones? Eller hade Jesus återuppstått? Nej, inget av ovanstående. Den här gången handlade det om Sister India, det nyaste och hetaste på den europeiska klubbscenen.

Södra teaterns stora salong har röda sammetsstolar för publiken, änglar och stuckatur i taket, en gigantisk kristallkrona, kungliga loger med röd sammetsdrapering. Men känslan av 1700-tal försvinner så fort man vänder blicken mot scenen: där brinner rökelse och myrra kring ett DJ-podium med två grammfoner. Bredvid DJ-båset står trumset med stora pukor och en bastant dholtrumma...

Plötsligt kommer en snaggad militant kvinna in på scenen. Det är DJ Ritu. För tillfället har hon lämnat sin egen Club Kali i London, för att ta sin stab av medmusikanter och dansare ut på Europaturné. DJ Ritu är också känd som radiopresentatör på BBC, för UK Asian Music Show, och berömd för sin unika skivsamling som spänner från house till ghazal, drum'n'bass till qawwali, soul till hindipop, swing till "New Asian Fusion". Just i år är hon dessutom aktuell som sammanställare av reseguide-förlaget Rough Guides CD-guide till indisk bhanga, ett prestigefyllt uppdrag, eftersom just det förlaget under flera år arbetat med en serie världsmusik-presentationer.

Skön ghazal-sång

DJ Ritu börjar trixa med sina grammfoner och snart genljuder skön musik genom hela teatern. Hon lägger grundrytmen med sina skivor, korta snuttar, scratching, rytm-bitar. En efter en kommer de handplockade musikerna och sångarna ut på scenen, huvudsakligen kvinnor, alla med asiatiskt ursprung. Skönsjungande **Najma Akhtar** sägs vara en av de främsta levande ghazal-sångerskorna, och hennes röst har av andra recensenter jämförts med "änglars sång". Men Sister India har också en rappare, **Krupa Pattni** som ser ut lite grann som en indisk Pippi Långstrump när hon studsar runt på scenen. De övriga musikerna, vio-

linister, slagverkare och gitar- rister, har alla jobbat med musikeliten – Massive Attack, Oasis, Gloria Gaynor, Boy George, Ravi Shankar, Paul Weller med flera.

Redan efter ett tiotal minuter är luften i konsertsalen som vattenånga i en tropisk regnskog, och efter drygt en halvtimme står hela publiken och hoppar upp och ner i bänkraderna till takten av **Prithpal Rajputs** dholtrumma och **Sudhas** pukor.

– Även om den brittiska mainstream-musikindustrin inte är öppen för band som vårt, finns det ju en infrastruktur och en brittisk-asiatisk musikscen sedan 1980-talet, berättar DJ Ritu.

Hon tänder en cigarett och berättar att gruppen förra hösten fick pengar från brittiska Arts Council för att utveckla sitt turnékoncept, och att hennes mål var att skapa ett turnerande klubbkoncept som kan liva upp vilket ställe som helst. Hon är ju en veteran i branschen, var med och grundade Outcaste Records och har jobbat på de största klubbarna, så hon har en känsla för vad som krävs för en kvalitetsshow.

Stevie Wonder

– Att sedan dansarna blandar utdrag ur kathak-dans och kathakali, indiska element, med västerländskt, speglar min egen uppväxt där mina föräldrar tittade på Bollywood-filmer och jag själv lyssnade på **Stevie Wonder**. Större delen av vår publik är egentligen vita, eftersom asiaterna helst vill ha ren bhanga. Men vi lurar publiken genom att urvattna det traditionella och skapa en fusion med nya element.

Europa har alltså nu assimilerat den glada indiska populärmusiken, i form av bhagrahybrider och andra folkliga ytt-ringar, mixat med tung rytm för danssugna entusiaster. I Sverige har vi under flera år kunnat glädjas av dessa konserter och uppträdanden tack vare den ståndaktiga kul-

Det knakade betänkligt från de näst intill antika golvtiljorna då Sister India uppträdde på Södra teatern i Stockholm.

turorganisationen ReOrient – som vanligtvis brukar arrangera Stockholms orientfestival varje sommar, men som nu på grund av de svenska myndigheternas bristande entusiasm tvingats ställa in sommarens festival.

Men SYDASIEN har inofficiellt fått en försäkran från ReOrient att man inte skall ge upp utan kommer att kämpa på.

Zac O'Yeah